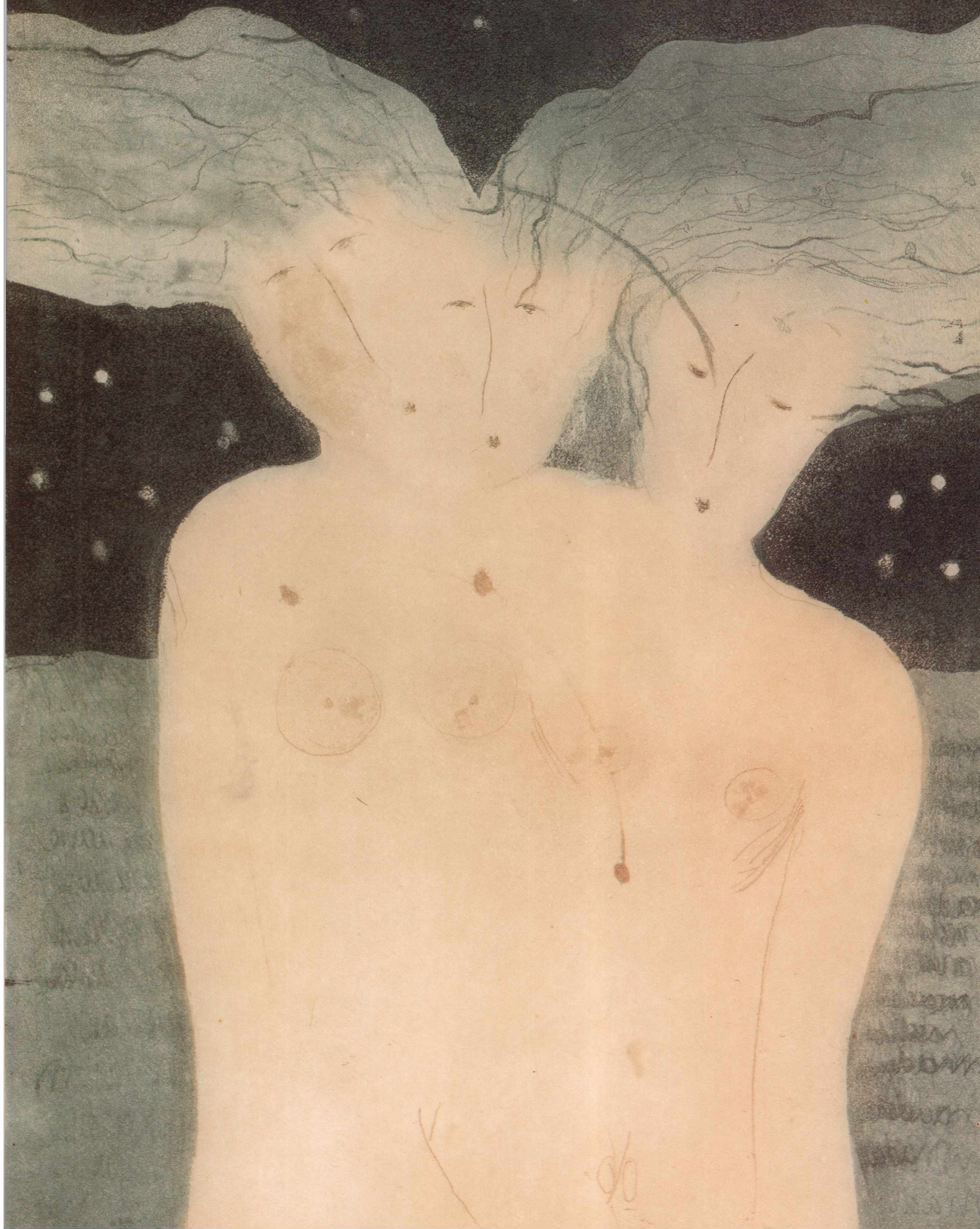

artil·letres

NÚM. 33
CASTELLAR DEL VALLÈS
SETEMBRE 2001

New Beetle

T'ESPEREM A:

Sarsa Vallès, S.A.

Av. Santa Eulalia, 53 - Tel. 93 731 88 28 - 08223 Terrassa
Ctra. Sabadell-Castellar, km 6,4 - Tel. 93 714 44 40 - 08211 Castellar del Vallès

Miquel DescLOT

EL DOMADOR DE PARAULES

Per a la Clara i l'Eloi

VIOLÍ

A mi no em ve d'aquí
tocar demà o ahir,
jo sóc un violí
que sona perquè sí
en si.

Gonyí-gonyí-gonyí.

Aquest que em grata així
es creu un serafí,
però és un assassí
que em fa, per treure un mi,
sufrir.

Gonyí-gonyí-gonyí.

Deixeu-me anar a dormir
o beure un got de vi.
Tinc mandra i tot de dir
que això no fa per mi
ni un bri.

Gonyí-gonyí-gonyí.

De vespre o de matí,
el que m'agrada a mi,
en lloc de tant gonyí,
és practicar l'esquí
marí.

Gonyí-gonyí-gonyí

ARPA CELTA

Quan la fa en Copdegarròtix
jo la canto amb veu d'argent
perquè quedi per la història
com a gesta resplendent.

Si l'encerta en Panoràmix
amb la màgica poció
jo la poso en vers i en solfa
per record del successor.

Quan ven peix l'Ordralfabètix
que és pescat no sé quin any,
més que el lluç i el rap jo canto
per salvar el poblet de dany.

Si s'encén l'Edatdepèdrix
i amenaça fer soroll
jo li faig ballar una dansa
perquè caigui de corcoll.

Quan s'engresca el bon Astèrix
amb castanyes i carxots
jo per set els multiplico
per fer por als romans xicots.

Si s'atipa el gros Obèlix
de senglars amb beixamel
jo li poso la musica
que fa son i porta al cel.

Quan aixeca el peu l'Idèfix
i s'espolsa un rajolí,
per Belenos, per Tutatis!,
jo li sono un rodolí.

I el cantor Asseguratòrix,
on creieu que s'ha ficat?
Doncs fa companyia a un roure...
ben lligat i emmordassat!

VERRA

Què hi voleu fer, sóc marinera,
verra de mar, verra velera.

Navegaria dia i nit
per mars de somni i d'infinít.

Ítaca, Cuba o Formentera
em criden de semblant manera.

Em fa embogir l'olor de peix
cuit a coberta amb el seu greix.

Què hi voleu fer, sóc sardinera,
verra de mar, verra havanera.

Que es trenqui, en els cristalls de sal,
la llum que raja de tan alt:

en mar tranquil·la o mar guerrera,
tant és tardor com primavera.

M'agrada veure els amics xops
ballant al so de "tots som pops".

Què hi voleu fer, sóc sardanera,
verra de mar, verra primera!

TROMPETA

Ball de ram, vestit d'aram,
a la vila com al camp.

Tinc deler de fer feliços
els amants esmunyedissos.

Sóc entesa en mals d'amor
i en remeis per tal ardor.

Vaig aprendre'n d'una bruixa
que ensenyava mitja cuixa.

Ball de ram, vestit d'aram,
a la canya poso l'ham.

Si el xicot que a tu et fa gràcia
no t'ha vist sota l'acàcia...

si la noia que et fa el pes
enllà passa com si res...

vine al ball en ser la festa
amb una ombra de ginesta:

ball de ram, vestit d'aram,
jo us hi posaré el lligam.

TROMBÓ DE PISTONS

Si haig de ser franc, no sé què ho fa,
que a mi m'agradi tant manar.

Al flabiol, no sé per què,
li mano que no em toqui re.

A la trompeta, perquè sí,
li ordeno que em refili en mi.

A la tenora, per això,
li dic que em faci més bon so.

El mal és... que no em creu ningú.
Podries creure'm almenys tu?

Del llibre *Més música, mestre!*,
La Galera, 2001

CANÇÓ DE LA LLUNA UNA

*Per a la mainada
i la mestra
de la classe de primer
de l'escola El Casal,
de Castellar
(curs 1994-95)*

La lluna s'engruna
a eixida de sol
i es fa l'adormida
al pic del seu vol.

La lluna, a la una,
vestida de sol,
rodola eixerida
pel camp de futbol.

La lluna, més bruna,
s'abriga de dol
i espera la crida
del duc i el mussol.

ELS NENS DE LA MEVA CLASSE

La meva amiga Helena és una bona nena
i en Frederic és el meu millor amic.
La Ramona també és prou bona minyona,
i la Carlota, ah, quina xicota, la Carlota!
Però la Carla no hi ha per on agafar-la,
i no us dic d'en Ricard, que em té ben fart!
La Camil·la vol seure sempre a la primera fila,
amb l'Eudald, que no despenja de gaire alt
i de fet s'estimaria més ser a la darrera fila,
perquè la mestra l'ha pres per cap d'esquila.
El preferit de la mestra és en Silvestre,
però a mi, al costat de l'Arnau, em sembla un babau.
La Raquel, de beneita no en té un pèl,
però el que és el seu bessó Rafel, és més pinxo que un coronel.
L'Oriol només sap jugar a futbol
i l'Anna a la gallina Ponicanna.
La Marina vol ser una dama fina
i en Valentí s'entrena per espadatxí.
En Mohamed no ha vist mai un avet.
L'Adrià és d'allò que no hi ha,
però el que és la Judit tampoc no es mama el dit!
En Jordi vol tocar el clavicordi
i en Martí ja esgarrapa el violí.
La Rosa és flasca com una mala cosa
i la Laura no surt al pati per no caure.
En Salvador té mans de boxador
i estomaca en Joan, que sembla molt més gran.
La Laia és una bona paia,
però es fa amb la Mireia, que té molt mala jeia.
La Caterina sempre rondina
perquè la Montserrat l'ha mossegat.
I en Llorenç sempre ha de ser diferent dels altres nens!

I jo? Doncs jo...
jo m'ho miro tot com si no fos prou de debò.

BESTIAR ECOLÒGIC

Aquí fem fem,
i mentre anem
fent fang i fem
no ens fum la fam
i se'ns en fum
si fem prou fem
o fa ferum
el fem que fem.
Tot el que fem
se'ns torna fem,
que de la fam
n'anem fent fem.
No ens enfadem
si no és prou ferm,
mentre ens refem
per fer més fem.
I, és clar, fent fem
també fem fum,
però el que fem
no és fum, que és fem.
Fem fem, no et fum!
I fi, que el fem,
que no estafem!
Fent fum, fem fem!

JUTGES DE TRETZE EN TRETZE

Tretze jutges jutgen metges
que els metjaven els folls fetges
tot menjant —ferotges metges!—
tretze fotges i els seus fetges.

*

Tretze jutges fan la guitza
als heretges dels seus patges,
que volien menjar pitza,
quan els jutges sols formatges.

*

Tretze jutges petgen platges
repenjats en bons bastons
per jutjar cuixes i natges
sense mitges ni mitjons.

DANSA PELL-ROJA

Plou i no vol,
les bruixes s'escabellen;
jo ballo sol
de punta d'espardenya.

Col i fesol
dispara l'escopeta;
un esquirol
es torna una princesa.

Sol i mussol,
s'apaguen les espelmes;
sota el llençol,
qui sap si és un poeta.

ARITMÈTICA BÈSTIA

Per al meu gos Tres

gos + res = un

gos + gos = dos

gos + dos = tres

gos + zoo = quadra

gos + gat = ring

gos + aigua = pix

gos – aigua = set

gos – gos = buit

gos + qua-quatre = ou

gos + crit = creu

---

cinc – dos = el meu gos

EL TANGO D'EN TANO

La mare d'en Tano
quan era xiquet
tocava el piano
en un cabaret.

A casa, el bon nano
s'adormia dret
contra el canterano
de fusta d'avet.

Fins que el pobre Tano,
un dia de fred,
va cremar el piano
amb un foc follet;

va cridar el Gitano
del gros ganivet
i, tot xano-xano,
van fer cau i net.

La mare d'en Tano,
tornant al xalet,
ni nen ni piano
troba en cap indret.

Plorant pel seu nano,
llavors, a galet,
es pren un Cinzano...
i cau al parquet.

GENT POCA-SOLTA

Recordant Edward Lear

1

Vet aquí un homenic que ve de Lima
esmolant-se les ungles amb la llima.
Però es talla dos dits de massa
i diu, tranquil: —Au, això em passa
per esmolar-me l'ungla amb una llima!

2

Vet aquí un homenic dalt d'un llagut
amb un nas grossarràs i llargarut.
Quan surt de pesca cada nit
el nas li aguanta un llum petit,
i és ben útil a l'home del llagut.

3

Vet aquí un homenic a dalt d'un arbre
amb una barba com la d'una cabra.
Els ocells volen cel amunt
i els pèls li arrenquen d'un en un
per poder-se'n fer un niu al mateix arbre.

4

Vet aquí un homenic del poble d'Illa
que es va matar clavant-se una forquilla.
No va plorar-lo cap persona,
tot i morir al cap d'una estona,
el babau d'homenic del poble d'Illa.

5

Vet aquí un homenic i dos mussols
eixordant els veïns amb llargs udols;
enfilats en una barana,
beuen orxata valenciana,
els frescos homenic i dos mussols.

6

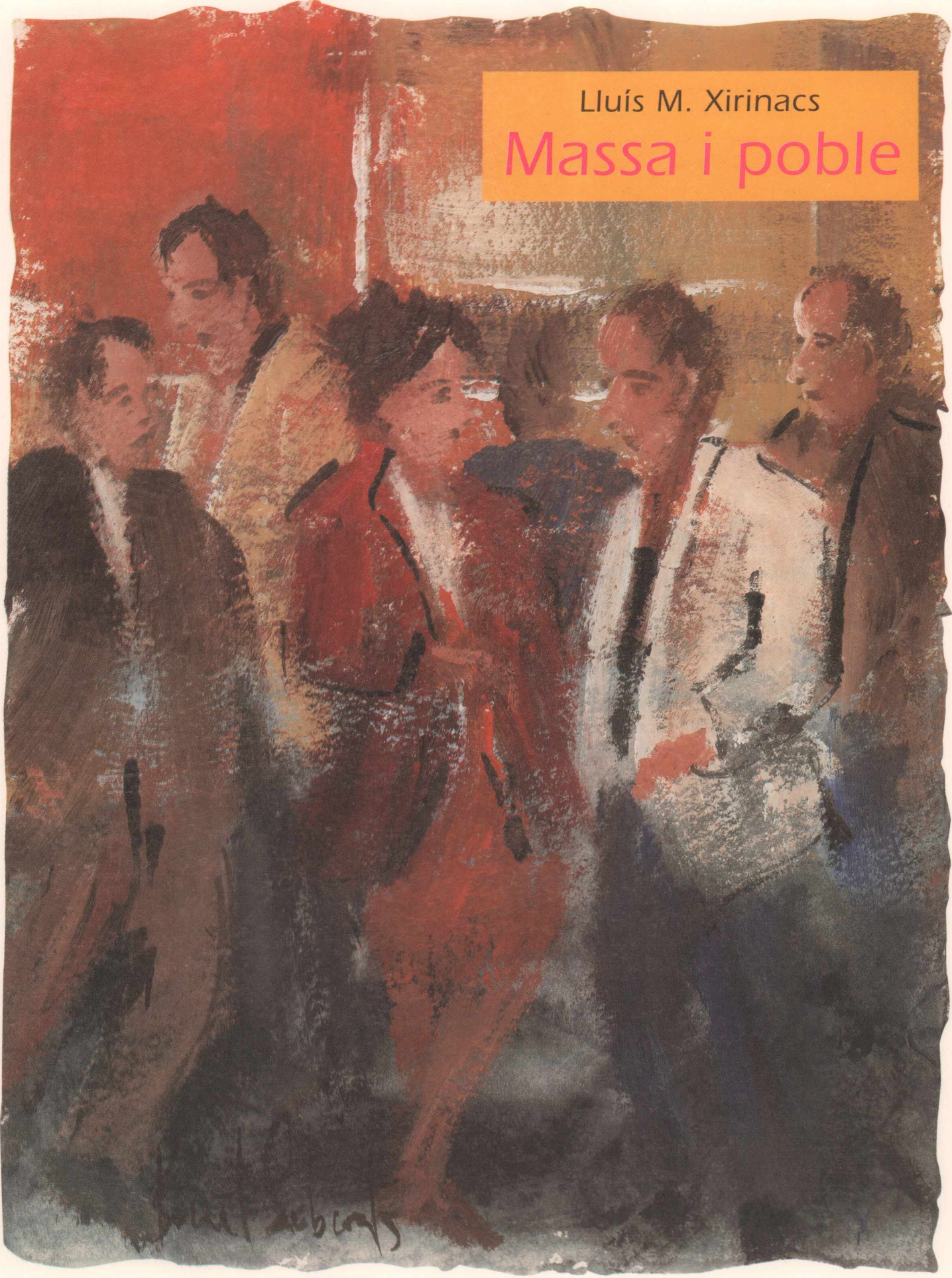
Vet aquí un homenic de molta barba
que va fer: —Jo ja ho deïa, amb tanta garba!
Quatre mussols i tres gallines,
set aloses i cinc gavines
m'han vingut a fer niu a dins la barba.

7

Vet aquí un homenic de Vimbodí
que va obrir la finestra i sols va dir:
—Flisca-la flasca-la, patrusca,
bimba la bamba, que mallusca!—
el dubtós homenic de Vimbodí.

Del llibre
El domador de paraules,
inèdit.

An abstract painting with a torn-paper edge, depicting a group of people in a crowded, intimate setting. The color palette is dominated by warm, earthy tones: deep reds, ochres, and browns, with some cooler blues and greys in the lower half. The figures are rendered with visible, expressive brushstrokes, giving the work a textured, almost sculptural quality. The composition is dense, with figures overlapping and interacting. In the upper right, there is a rectangular orange label containing text. The overall mood is somber and contemplative.

Lluís M. Xirinacs

Massa i poble

Lluís M. Xirinacs

MASSA I POBLE

Hem heretat de la Il·lustració i de la Revolució Francesa una cultura de masses. El socialisme, el comunisme i el feixisme també han begut d'aquesta deu. El cientisme enciclopèdic i l'industrialisme en foren el motor. ¿Què millor que estendre el mètode científic, extret del tractament de les masses materials moleculars a la societat humana engrunada en milions d'individus? ¿Què més rendible que acostumar tothom als mateixos gustos per produir còmodament en sèrie els productes estandarditzats? ¿Què més còmode que eliminar la singularitat concreta no mesurable de cada persona i igualar totes elles en la figura abstracta del *citoyen*? A cada persona un vot. Aquesta és la base de l'aritmètica humana que tindrà la seva culminació en el número gravat en la carn dels hostes dels camps de concentració.

“A cada persona un vot” sembla una regla ben democràtica. L'és? No vull suprimir aquest dret individual aconseguit laboriosament per la humanitat històricament oprimida per l'Estat de torn. Però, ¿és suficient per fundar una vera democràcia? *Demo-cràcia* vol dir *força del poble*. ¿És poble una massa igualitària de ciutadans? Els antics distingien entre *ciutat* i *poble*, *polis kai demos*, *senatus populusque*. Els ciutadans, els polítics, eren respectivament la massa dels controlats i l'elit dels controladors de l'Estat. El poble era tota una altra cosa. El poble, l'àmbit públic, la re-pública, descomptats l'esclavisme i el patriarcalisme, xacres de l'època que avui tractem de superar, era una comunitat humana de comunitats humanes —*genos*— fundada en la mínima comunitat de la llar domèstica. Llar, carrer, barri, municipi. Ara no. Ara, en els processos de consulta electoral i en els referèndums, es pregunta el sí, el no o l'abstenció sobre texts elaborats en les altures del poder a cada individu en particular i secretament. Si distingim els tres àmbits: el privat, el públic i l'oficial o estatal, aquestes consultes van del tercer al primer i es salten el segon que precisament és on rau la sobirania democràtica. El poble, el *demos*, és qui funda la democràcia. “La sobirania radica en el poble i tots els po-

ders de l'Estat emanen del poble”. I no es consulta mai al poble. Es consulta a l'individu privat. El resultat és una pseudodemocràcia quantitativa massificada. No hi ha opinió ni decisió públiques. Si manar democràticament és obeir la voluntat del poble, no es pot acomplir aquest principi si no existeix voluntat del poble i, en canvi, les voluntats són estrictament privades. Entremig dels exagerats àmbits oficial i privat cal que creixi l'àmbit públic, l'àmbit del poble únic diposari radical de la sobirania, dels drets i responsabilitats del poble en totes les seves dimensions.

La veu i la voluntat del poble només es pot formar i expressar en assemblea oberta a tothom que vulgui assumir la sobirania radical. En grec se'n deia *ekklesia* que vol dir *convocació*. Cal invitar a tothom que habiti en el territori de cada comunitat humana bàsica. Cadascú s'autodetermina quan decideix si vol o no vol participar-hi. Es pot no participar per ignorància, per problemes de subsistència, per patir instrumentalització ignorant al servei inconscient d'interessos forans o per animadversió manifesta. Són necessàries la paciència, la pedagogia social, la fermesa, etc., per aconseguir a la 2a, 3a... volta allò que no s'ha aconseguit a la primera invitació. Qui respon positivament i es compromet a vetllar els interessos i els deures de la comunitat considerada, forma part del poble i és subjecte de la plena sobirania. Si en una comunitat els compromesos són 15 sobre 10.000, aquests 15 són *el poble*. La resta, de moment, és massa plebea i no compta per a la sobirania, amb gran pena perquè així com els escons oficials són *numerus clausus*, els llocs de l'assemblea són sempre ampliables i oberts a tothom. Per això, la lluita per escons parlamentaris divideix el poble i l'exercici de l'assemblea, com el nom indica (*ad-similare*), uneix el poble.

És urgent la creació de les assemblees responsables en cada nivell perquè esdevenen un nucli vivent de permanent pedagogia per fer passar la massa a poble, per desenvolupar la dimensió comunitària que tots portem dintre, més o menys adormida. Atenes, Roma, els indis americans, etc., van caure ofegats en una marea d'immigració massiva de plebeus. Només amb les assemblees podem absorbir aquesta humanitat quantitativa

i convertir-la en humanitat de qualitat. Els individus han d'esdevenir poble. L'autoritat ha d'obeir la voluntat pactada del poble. Els partits han de servir el poble en comptes de liderar-lo com és costum actualment.

Ara no tenim democràcia, en el sentit estricte del terme; tenim un despotisme il·lustrat d'unes oligarquies endogàmiques, clivellat de consultes al sector privat.

Cal distingir els drets individuals dels drets públics. Els individus massificats conserven els primers, però no els segons. Les decisions públiques només pertanyen al poble, que ha assumit la responsabilitat global de la seva comunitat.

No trobo adients grans accions de masses, ni fiar-se molt dels mitjans de comunicació de masses, ni fer assemblees multitudinàries. Tot això plegat fomenta la manipulació, el liderisme, la retòrica, els excessos, la violència. Un arbre presenta en aparença una gran massa de fulles. Però, mirat per dintre, cada fulla té la seva tija, aquesta el seu branquilló, aquest la seva branca i aquesta el tronc. Tot és organitzat encara que no ho sembli.

LLUÍS M. XIRINACS
3.2.2000

ALS PARTITS POLÍTICS

No en sé massa de politicologia. Els partits polítics, probablement, tenen l'origen més o menys simultàniament a Anglaterra —*tories* i *wighs*— i França amb les diferents posicions físiques dins de l'Assemblea Revolucionària —Muntanya, Jacobins...—. Potser llur primera funció important fou endegar campanyes electorals, com a intermediaris entre les masses ingents d'electors individualitzats (àmbit privat) i l'Estat (àmbit públic). Crec que encara ara és la funció principal dels partits nord-americans. Entrat el s. XIX evolucionaren a Europa com a partits de masses. Quants més afiliats millor. Llurs vots eren els més segurs. Propiciaven espectaculars accions de masses al carrer. Sovint atemorien l'electorat indecís amb llurs demostracions de força. Al canvi de segle, especialment Lenin introduí la nova forma de partit revolucionari a l'estil militar preparat per a la presa de poder mitjançant un cop d'estat sovint violent, organitzat des de la clandestinitat. A aquesta mena de partit succeí, quan tingué èxit, la forma de partit únic en el comandament de l'Estat: comunisme i feixisme. L'eurocomunisme intentà el maridatge amb partits burgesos. I, finalment, en els nostres darrers temps, els partits han esdevingut partits de quadres, grans aparells burocràtics, al cim, i pobres mili-

tants “enganxa cartells”, a la base, que s'assabenten de les decisions per les declaracions dels seus líders a la premsa. Sol no haver gens de democràcia interna. Trist final.

Tanmateix, crec en l'àmbit oficial, en l'Estat, com a institució necessària en una societat complexa, contra anarquistes, si se li lleva la funció d'eina repressora de la classe dominant (com diuen els comunistes) i es limita a acomplir el servei harmonitzador d'un director d'orquestra. Per consegüent crec en els partits que opten a “conquerir” l'Estat, amb la funció de recollir les diferents sensibilitats de la gent (pluralisme). Com a laboratoris per idear i practicar noves forma de societat que tracten d'experimentar en l'exercici de l'autoritat.

Els falangistes, en les darreries del franquisme, avisaven als lluitadors per la democràcia que sortirien del partit únic i anirien a raure a la “partitocràcia”. En efecte, hi hem anat a parar. El panorama polític fa pena. No ho dic jo. Ho recullo del que es diu i es veu: desinterès general i, fins i tot, desconfiança de la política, abstencionisme creixent, etc. En el moment crucial de la transició els exfeixistes tancaren l'aixeta de la llei electoral i de la Constitució tant com pogueren i els nous partits dels antifranquistes caigueren en la victòria pírrica d'acceptar un sistema electoral i de partits que afavorís la perpetuació en el

poder dels pocs partits que guanyaren les primeres eleccions. Fa vint-i-tres anys que els mateixos partits es perpetuen en el poder —“*atados y bien atados*”— i que els partits extraparlamentaris s'arroseguen per terra, sense finançament, sense poder fer res de res. Els partits en el poder han segrestat la sobirania de l'arrel popular que li és pròpia. I l'administren a llur antull, lluny de qual-sevol control popular. Pura endogàmia. Sindicatura de comptes, síndic de greuges i tribunals de justícia, controladors de l'Estat, tots són elegits per ells i d'entre ells. Amb el poder i els recursos financers de què disposen, la temptació de prepotència és inevitable. No és un mal únic del nostre país, però en ell hi és agreujat per una legislació partitocèntrica.

Any 2000, segle XXI, tercer mil·lenni. Canvi de mentalitat. Ja no veig els partits ni conspirant, ni conductors de masses, ni líders del poble, ni representants del poder de l'Estat davant del poble. A part de llur funció de laboratoris de noves formes de societat, basats en sondeigs institucionals (eleccions i referèndums) o privats (consultes de les empreses d'opinió), realitzats en l'àmbit estrictament privat, els veig com a servidors de la voluntat del poble, organitzat en comunitats territorials amb llurs assemblees generadores de debat, consens i, per tant, de voluntat popular.

Per tal que el lector se'n faci una idea, poso un exemple pràctic, ja assajat en part per EcoConcern en les eleccions catalanes de 1999:

1. Per exemple un barri (o municipi, o comarca) celebra assemblea on determina el programa propi d'actuació en el barri al llarg d'un quadrienni. 2. En comptes d'assistir la gent als mítings electorals de cada partit, l'assemblea del barri convoca als representants de tots els partits a sessió

electoral. 3. Els exposa el propi programa. 4. Els representants dels partits celebren consultes amb els seus dirigents. 5. En una altra sessió, cada partit respon en quina mesura assumeix el programa de barri. 6. De les conclusions n'aixeca acta un notari. 7. Cadascú, del barri, vota qui vol. 8. Als quatre anys, es llegeix l'acta i es demanen responsabilitats als partits sobre el compliment de llurs compromisos.

Els partits: representants i defensors de la voluntat del poble en les instàncies oficials de l'Estat. Així els partits seran democràtics i l'Estat també. “La sobirania radica en el poble i tots els poders de l'Estat emanen del poble”. “Autoritat democràtica és la que fa obeir la voluntat del poble”. I ¿com es gestarà la voluntat del poble si no es permet que el poble, reunit en assemblees obertes, pugui sintetitzar la seva voluntat mitjançant un debat públic, ben informat i sense inquisicions? I, ¿com les assemblees seran viables i democràtiques si no es fan de baix a dalt —llar, barri, municipi, comarca, etc.— amb tots els nivells intermitjos que faci falta perquè els components siguin pocs, personalitzats i responsables?

Vosaltres, partits, ficats en el laberint, que no porta enlloc, del sistema legal actual i amb un sistema de finançament que propicia la corrupció, respecto la vostra dura brega, però ben sincerament us planyo. Amb tot el poder de què gaudiu quan guanyeu les eleccions, ¿sereu capaços de girar un trist full de la història on els polítics s'han dedicat a impedir i suplantar la voluntat del poble, i de caminar cap a dies millors, en què aprengeu a permetre que es generi i a obeir la voluntat del poble? ¿No és cert que la política és massa important com per a abandonar-la en mans dels polítics?

Lluís M. Xirinaes
4.2.2000

Encontres, figures, paisatges

Jacint Torrents

Catedral de York

París, després de la revolució

Només he estat a París en ple hivern o al trencant de la primavera. El record que en tinc és el d'una ciutat on he sentit vivament el fred: vents gèlids, pluges plúmbies, cels grisos, esquixos de neu, i, alguna vegada, com un regal, una ullada de sol.

El meu primer viatge, fa més d'un quart de segle, me'l va patrocinar una mena de moviment educatiu i sociopolític, el PIC, *Persona i Comunitat*, inspirat en el pensament d'Emmanuel Mounier, aquell cristià radical de la postguerra europea.

El PIC català, fundat el 1964, pretenia formar, durant la dictadura franquista, persones que després, si mai arribava la democràcia, poguessin incidir en la vida política i social. Se les havia de preparar i d'airejar amb cursets, lectures i viatges. La idea era bona, si es volia fer un treball sòlid i de futur. Em fa l'efecte que no tenia cap incidència directa en les lluites contra el franquisme, tot i ser una organització clandestina.

Acabava d'entrar-hi d'oient, doncs, i em va tocar d'assistir a París al congrés europeu que es feia cada any. Jo tenia vint anys justos. Estudiava i, de tant en tant, em guanyava quatre rals amb alguna feina temporal. Aquells dies estava llogat per seure en una cadira, com a vigilant, en una sala d'exposicions. Una feina que, avui, m'encantarania de fer. Alehores, però, m'hi floria. A la sala, no hi acudia gairebé ningú. Les hores es feien interminables. Em feia un tip de llegir novel·les i llibres de poesia. La proposta d'anar a París, doncs, amb les despeses pagades, em va semblar seductora, rica i estimulante. Qui no s'hi hauria apuntat!

A París em vaig allotjar a casa d'un regidor del municipi. No n'he recordat mai l'adreça. Però sí que era al barri de la torre Eiffel. Potser a l'Avenue de Saxe, la zona elegant de pisos antics i grandiosos ran de la UNESCO, on viuen els representants de les nacions, les classes adinerades i molts quadres dirigents.

L'apartament era immens. Amb enormes mi-

ralls i aranyes de llum, escalfapanxes de marbre, parets pintades de color cirera, cortines esbata-nades dia i nit, sostres amb motlures i garlandes, i la calefacció a tot gas. Hi contrastava el mobiliari, més ben dit, l'*atrezzo*, que era bohemí i, per a mi, que venia de les rodalies pageses i proletàries de Barcelona, força curios en aquell moment. Aquí vèieu, enmig del saló decimonònic, tres matalassos apilats, coberts amb un vellut vermell, que feien de sofà. Allà topàveu amb una tauleta rococó, que feia de moble bar. Hi havia ampolles d'alcohols i destil·lats de totes les menes i marques. Cada vespre, abans de sopar, m'havia de prendre una copa amb l'amable dispesa que m'acollia, mig estirats tots dos damunt aquell munt de matalassos. Les criatures de la casa eren fora aquell llarg cap de setmana. I a mi em van assignar una de les seves habitacions. A la cambra hi havia lliteres, prestatges i escriptoris de fusta de pi. I, a la paret, retalls de revistes, fotos, banderins i un pòster del Che Guevara i un altre de Joan XIII.

El regidor tenia sis fills. I a més, vivint a la casa, hi havia la noia que ajudava en les feines de la llar. Mare soltera d'una filla petita haguda amb un valencià, se'm queixava, cada cop que ens vèiem, que el meu compatriota l'hagués deixada plantada (i jo què hi podia fer?). Hi havia, doncs, també, en un bressol, la filla petita, tendra, bonica i grassoneta com un croissant. Hi havia, a més, a l'apartament, fent una vida més o menys autònoma, un refugià palestí, de barba curta i espessa, cabell negre i rinxolat, ulls grossos i pell morena, al qual només vaig veure esporàdicament. I de qui jo vaig pensar, durant molt de temps, que potser era una mena de terrorista internacional. I potser només era un perseguit polític, que havia trobat asil a França.

Arribar a París jovenet i trobar-me amb aquella combinació de llibertats polítiques, culturals i morals, inserides en la vida quotidiana, va ser per a mi com una immersió profunda en una atmosfera lluminosa i oxigenada, on vaig descobrir la sorpresa de les llibertats, de les toleràncies, de l'acceptació i de l'acolliment de les diferències. On no es jutjava l'altre, simplement se l'acceptava i se li donava la mà. Quin contrast amb l'Espanya uniforme i restrenyida, tancada en una caverna, sense riscos, on creixíem contents i feliços —però encongits—, perquè no havíem conegut els aires de la llibertat.

La meva missió al congrés era la d'enregistrar les conferències més importants, i els discursos d'obertura i de cloenda. I d'aixecar-me a saludar quan esmentessin el representant espanyol ("*Pardon, de la Catalogne*", van dir, i així se'ls tranquil·litzava la consciència jacobina), que era jo.

Els congressistes ens vam haver d'apuntar a un dels molts seminaris que hi havia. Jo, per allò de tenir arrels pageses i perquè m'havia acostumat a llegir *Le Nouvel Observateur*, la revista parisenca, pròxima al socialisme, fundada per Jean Daniel el 1964, em vaig trobar assistint a un debat sobre l'agricultura albanesa, que dirigia un col·laborador de la revista. D'aquell seminari m'ha quedat el vague record anecdòtic que, en aquest pobre país dels Balcans, només hi havia, aleshores, una carretera asfaltada. La que anava de Tirana a la casa de descans del dictador Enver Hoxha. I res més.

Vaig dedicar el dia lliure que tenia a fer a peu tot el que vaig poder pel París més conegut. Notre Dame i les ribes del Sena, els Camps Elisis i l'Arc de Triomf. I a anar amunt i avall pel Barri Llatí, la Sorbona i el turó de santa Genoveva, on encara es veien les guixades del Maig del 68, i on intentava ensumar en l'aire i en el fred les cendres d'aquella revolució de llambordes i d'idees que tant ens havia fascinat. Vaig descobrir la llibreria de *Joseph Gibert*, on vaig comprar manualets de butxaca de Pierre Vilar i de Wilhem Reich. Encara avui, quan torno a París, m'agrada retrobar les llibreries de *Joseph Gibert* i *Gibert Jeune*, al boulevard Saint Michel, i remenar-hi llibres i sorprendre'm del que trobo i doldre'm que la vida sigui tan curta... per a poder llegir tant com s'ha escrit...

En tornar, en fer el canvi de trens al nus ferroviari de Cervera de la Marenda, els carrabiners em regirarien la bossa més o menys per sobre, com sempre han fet: jove i amb llibres, sospitós segur. No em van veure ni els llibres prohibits que duia, ni les cassetes on havia enregistrat els parlaments. Em van enganxar per un llibre "legal", adquirit a Barcelona, sobre economia internacional, escrit per un catedràtic de Madrid, funcionari, "como ustedes", els vaig dir. I, també, com sempre, la cosa no va anar a més. No eren de gaires lectures.

La nit abans de marxar, el regidor i la seva muller em van fer una gira en cotxe pel París nocturn i il·luminat. La ciutat napoleònica feia el seu efecte. I vam acabar sopant en un restaurant a

prop del museu de Cluny. La cuina era oriental. Ens van servir unes brotxetes de carn sobre unes plates de fusta, amb flamets d'arròs, i verdures trinxades, tot molt especiat i amb salses vermel·loses. En un racó hi havia un cadell de lleó, que donava al local el punt exòtic. I sobre un petit escenari una ballarina es bellugava enigmàticament i geomètrica al so d'un nyigo-nyigo esfereïdor.

En sortir, em van complaure duent-me a fer el darrer glop de la nit a Saint-Germain-des-Prés, al cafè Flore, el mitificat establiment on encara, als matins, era possible trobar els capgrossos de la rebel·lia moral i social, Jean Paul Sartre i Simone de Beauvoir. Aquí hi havien acudit Boris Vian, Albert Camus, Tristan Tzara, Juliette Greco i Picasso amb Dora Maar. Aquí s'havia cuit l'existencialisme més amarg. Des d'aquí s'havia exportat a tot el món l'angoixa de viure. Per aquests topants, s'havien fet els experiments de la *nouvelle vague* i s'havien celebrat les reunions dels exiliats republicans espanyols. En fi, aquí, al voltant d'una tassa de cafè, i per quatre rals, havien fermentat les cabòries de molta gent.

És, com a mínim, curiós de pensar que, mentre uns quants intel·lectuals, aureolats de prestigi mediàtic, deien que la vida era un absurd angioxant (però ells continuaven vivint, i no pas malament), molts joves, aprenents de l'art de l'existència, que posaven la seva fe en aquestes ideologies, se suïcidaven o es llençaven de cap a una revolta, plena d'incerteses, que esgotava i cremava les seves vides per sempre.

París va ser, a partir d'aleshores, un lloc de retorns. Aquell primer contacte en va provocar d'altres. I estades més llargues. Museus, barris, les grans esglésies, algunes exposicions memorables, els llibreters del Sena, Gibert i el primer FNAC, cinemes, les rodalies de la gran ciutat... El darrer record de París és relativament proper: març del 2000, de nit, a casa d'uns amics, a la ciutat universitària, degustant el foie d'ànec més fresc que mai he menjat amb un bon Sauternes com a vi de companyia. A fora, el fred, el vent i els esquitxos de pluja eren terribles. Les revoltes antigues són llunyanes. Es comprèn que, davant aquests rigors del clima i de la història, els humans busquem el consol de les coses belles i bones.

Viena, des dels turons

Mestic al Lichtental, l'antic poblet de Schubert, que avui és un barri més de Viena. Des de la finestra de l'hotel puc veure la parròquia on fou batejat el romàntic i líric compositor. La mateixa on va estrenar la seva primera missa de jove genial, als disset anys. A l'altra banda de l'hotel hi ha la seva casa natal. És una caseta senzilla, amb un pati interior, sobre el qual s'aboquen unes balconades de fusta fosca i on, encara avui, se celebren les schubertiades. Fa un dia tranquil d'agost. Som a Viena de fa uns dies. Avui a primera hora prenem el 38, el tramvia vermell i blanc que s'enfila fins a Grinzing. Vet aquí un altre antic poblet, absorbit per la gran Viena. Prou distant, però, per ser encara de fet un poblet com fa cent anys.

Grinzing és el punt de partida dels anomenats boscos de Viena, sobre els turons que limiten la ciutat. Hi puja el tramvia i, seguint per la carena, a una banda trobareu els boscos i a l'altra Heiligenstadt, un altre poblet, que viu dels records musicals. Beethoven hi visqué, arrossegant el seu desconsol, a causa de la sordesa inguarible. Cap d'aquests poblets, integrats avui a l'urbs imperial, ha perdut el caràcter de lloc encisador, voltat de silencis i de natura, ni el seu aire plàcid, somnolent, de balneari.

Així, Grinzing, on arribem aquest matí, és una vila allargassada sobre el turó, amb una església de campanar esvelt, coronat amb la ceba bizantina, una plaça gran i una escola petita, i, entre les vinyes, un discret cementiri amb vistes sobre el paisatge que declina cap a la ciutat. Al cementiri, cerquem la tomba de Mahler. Al terra hi ha unes fletxes pintades de groc que assenyalen el camí per localitzar-la. Entre els caminois, se succeeixen els sepulcres a terra, amb llosa o sense, voltats de gespa. No hi ha nínxols ni panteons. Només aquest civilitzat sistema de donar sepultura als morts sota la terra, sota l'herba humida, a l'ombra dels arbres. D'aquesta manera el darrer estatge d'una vida, potser caòtica o dolorosa, se situa en un jardí ordenat, on abunden les plantaci-

ons d'hortènsies, les begònies, els rosers, i on destaquen les làpides funeràries i els monuments "in memoriam".

La tomba de Gustav Mahler és sota el sòl, coberta de gespa, a prop de la tomba de la seva petita filla Maria. Una grossa columna de pedra tosca duu gravat en relleu el nom del compositor. No hi ha cap flor plantada, a la tomba de Mahler. Cap signe, cap imatge, cap data. Només el nom: Gustav Mahler. Però es mantenen al peu de la pedra uns quants testos amb plantes vives. Avui hi ha un ram de roses roges, d'algun admirador més matiner que nosaltres. La resta de la sepultura és només això: gespa que verdeja damunt la terra i una estela de pedra grisa. Qui no sent en l'aire el desig de bellesa que va sentir Mahler! I qui pogués com ell, a pesar de les pròpies contradiccions, parar sobre la taula del món la bellesa que s'ha percebut en els silencis!

Ens adonem que unes altres fletxes, pintades també de groc, ens condueixen cap a una altra sepultura. I arribem a l'ombra d'un espès pivot. Aquest sepulcre és força abandonat. Un roser selvàtic i desbordant de roses blanques —unes encara poncelles, altres ja esfullades— s'enrinxa sobre l'únic ornament que hi ha: un treball de forja, modernista i rústega, que ens posa a l'alçada dels ulls un llibre de ferro vell amb dos porticons, damunt del qual s'alça una creu. Respectuosament obrim els porticons i veiem escrit en un pergami groguenc el nom de Thomas Bernhard, el dramaturg vienès.

El jardiner, un home gran, al costat nostre, també s'ho mira, i mou el cap, meditatiu. Bernhard, el gran acusador de la instal·lació burgesa dels austríacs, va detectar, als anys 80 els brots de nazisme latent que després han aparegut a la societat (i no només a l'austríaca). Autor dur, però clarividient, no ens donava esperança, però posava el dit a la llaga. Ens deia de quin mal patíem i com evolucionaria el mai guarit racisme europeu. La confortable i segura societat vienesa, que va assumir com un valor propi el desconcertant Gustav Mahler del seu temps, té, però, encara sota sospita Thomas Bernhard. ¿No n'és una mostra aquesta desendreçada tomba, on roses com filferros envolten la feréstega baluerna de forja i aquesta creu que s'amaga entre les branques? Encavallats sobre els braços de la creu, amb les ales esteses, dos àngels orants, de làmina prima, són signe d'elevació espiritual i de resurrecció sobre la mi-

sèria humana i la mort fratricida.

En sortir del cementiri, tornem cap al poble. Passem per la casa on va viure Karl Böhm, el director de la Simfònica de Viena. En tinc el record difuminat d'un concert d'aquesta formació a Barcelona on ell, ja envellit, dirigia l'orquestra amb parsimònia i economia de gestos. La Simfònica, però, sonava amb un so dens, segur, compacte. Com no sonaven mai les orquestres d'aquí. Karl Böhm va ser el pare de l'actor que, al cinema, feia el paper de Francesc Josep I, l'emperador austro-hongarès, al costat de Romy Schneider, la Sissi dels meus somnis d'infant. El Böhm fill, perfectament clenxinat sempre, somrient i ben planxat. No el recordaria si no fos que s'escau aquest any el centenari de l'emperadriu. I tot Viena en va plena. Hi ha els bombons Sissi, el te Sissi, les roses Sissi, les samarretes Sissi, els llibres i les exposicions sobre Sissi. Es visiten les cambres on va viure, el seu panteó als Caputxins i es compren i es venen tota mena de tasses, clauers, capsetes, de la Sissi de la llarga cabellera.

Hem passat aquests dies rondant la Viena dels nostres interessos: Gustav Klimt, Egon Schiele, Otto Wagner, la Sezession... I hem hagut d'ensopegar arreu amb la inevitable imatge de la Kaiserin Elisabeth-Sissi. Personatge singular per l'època, i dissortat en els afectes per l'encotillat protocol de la monarquia dels Habsburg, va ser el símbol de l'inici de la fi d'un món. Hem menjat un pastisset a la Delmel, la cèntrica cafeteria a prop del palau reial, on es refugiava per sentir-se una senyora normal. Aquí les cambreres van de negre sedós amb còfia i davantalet blanc de randes. El silenci és absolut. Només se xiuxiueja. En canvi a la cafeteria de l'hotel Sacher, on serveixen el famós pastís de xocolata, hi ha enrenou de japonesos i molt de moviment. Es desapareixen els flaixos, es despleguen mapes de la ciutat, es retroben els grups de turistes, s'engoleixen pastissos i cafès curiosos, plates de nata, xicres de xocolata, llets cremoses i batuts i cremes diverses.

Alguns vespres hem tornat a pujar a Grinzing, després de la primera visita. Perquè en aquest poblet dels turons hi pugen els vienesos a sopar, cantar, beure vi i divertir-se. El vienès és amant de sortir amb els amics, i sap fruitar dels bons moments de la vida. Al Graben, les terrasses dels bars són sempre plenes. A la plaça del Rathaus hi ha una fira a l'aire lliure —fa un temps excel·lent— de menjar de tot el món. Un cop comprat el men-

jar a les cuines a l'aire lliure, s'asseuen en taules de fusta, sota uns petits envelats, a tastar aquests plats olorosos i exòtics i a beure cervesa. A les tradicionals i còmodes cafeteries es llegeix la premsa de tot el món i es gaudeix del silenci i d'excel·lents i variats cafès, tes i pastissos. El vienès és com un mediterrani de Centreuropa.

Per això hem tornat a Grinzing. A can Martin Sepp. És una caseta amb un pati cobert per una parra extensa i uns grans plàtans, amb taules comunitàries de fusta. I alguns porxos, per si plou. Hi toca l'acordió i hi canta Herr Friedrich Kálmán. Molta gent entra directament a la cuina a servir-se ella mateixa, com si fossin de casa. Mengem embotits fumats i una mena de trinxat de pagès amb verdures, patates, cansalada viada i salsitxes gustoses, servit en la mateixa paella on s'ha cuinat. Bevem el *heuriger*, el vi novell, verd, molt lleuger, que fruita a les vinyes del poble. Es beu ben fred, en gerres de vidre. A còpia que s'ha anat fent fosc, s'han encès els fanalets del pati. I la gent ha anat sopant. Herr Kálmán, entre got i got de vi, ha cantat melodies i àries d'opereta, passant a prop de les taules. La gent s'hi ha anat afegint. Després d'un got de *heuriger* te'n porten un altre. I l'animació va creixent. Sota la parra i els fanalets es crea un ambient popular i festiu i es riu molt. Tothom canta o taral·lareja les cançons.

Quan acaba el sopar, la gent va sortint. Comprem ametlles garapinyades en una parada de la plaça abans de prendre el tramvia. Fresqueja. I les dones s'han posat jerseis o xals. Els homes, la caçadora o l'americana. Un cop el 38 s'engega, tornen les rialles fortes. Un grup de matrimonis dins del tramvia comença a cantar el vals *d'El rat penat* i peces de Lehar, Wolf, Strauss. El tramvia sencer s'anima. Vet aquí un tramvia nocturn que baixa amb el passatge lleugerament embriagat pel vi novell i per les àries d'opereta cap a la Viena imperial.

El tramvia s'atura. Nosaltres baixem davant la casa de Schubert, al Lichtental. És ben fosc i aquesta zona de Viena no és gaire transitada. Els fanals fan una il·luminació tènue. Ha aparegut una mica de boirina. Ens arriba la humitat del Danubi i dels seus canals. El tramvia arrenca i s'enduu la càrrega humana que li resta cap al Ring, potser a fer l'última copa. En la quietud de la nit, la carcassa del 38, blanca i vermella, grinyola a ritme de vals.

De York a Scarborough

A l'estació Victoria de Londres hem pres el cotxe de línia de la National Express, en direcció a York. El servei és com el d'un petit avió. Un parell d'hostesses atenen els passatgers, acomoden bosses i maletes, serveixen entrepans i begudes durant el viatge i fan com una mica de companyia. La National Express cobreix el territori de la Gran Bretanya, ben articulat de comunicacions, entre ferrocarrils i autopistes. Nosaltres, però, ara, ens desplaçem a Yorkshire, al nord d'Anglaterra, a veure en Bob i la Ruby que ens esperen a la tranquil·la estació d'autobusos de York.

Fa un sol radiant. Durant el trajecte hem vist la suavitat del camp anglès, de no gaires turons i cap muntanya, els camps de blat segat, les pastures, els ramats, els poblets enclotats a les valls i algunes centrals tèrmiques que la Sra. Thatcher ha mantingut.

Després dels alegrois de l'encontre, els nostres amics anglesos ens emmenen cap a la seva llar, al barri de Huntington. Ens instal·len en una cambra emmoquetada de dalt a baix, com és costum en aquestes terres fredes. La caseta té un petit jardí al darrere, amb la gespa perfectament tallada i moltes flors de temporada. A les branques esteses del roure d'un jardí veí, hi nien un parell de merles que fan la vida, però, al jardí dels nostres amics. Saludem les merles i vénen tot seguit les presentacions dels altres éssers vius del veïnat.

Així, el jubilat que, com en Bob, ha treballat tota la vida a Rowntree, la fàbrica de xocolata de més prestigi entre els anglesos i que constitueix un curiós territori del capitalisme quàquer, abstemi, auster i paternalista. Veiem, també, el paquistanes que perfuma el veïnat quan cuina amb espècies exòtiques. El mecànic que juga amb en Bob a bitlles dos cops per setmana, les filles, els néts, i les amigues de la Ruby, del club de punt de creu, amb benèvol aspecte de marasses angleses. Intercanviem regals, rialles, notícies de la família, prenem una tassa de te.

Amb en Bob anem a fer un volt pel veïnat. En-

trem a fer una cervesa al seu pub. El lloc és molt agradable. Fusta a les parets, moqueta al terra, i rere el taulell totes les possibilitats de cervesa que ens puguem imaginar. Jo demano una gerra de cervesa negra, que és lleugerament tebiona. La cervesa d'aquest país, m'informa en Bob, és la millor del món. I, a més, compta amb el control i la protecció del govern de Sa Majestat que dictamina per decret, com si es tractés del gasoli, quines són les mides, les tarifes, i l'horari de servei als establiments públics. És ja l'hora de servir alcohol i no hi ha gaire gent. Com que és temps de vacances, em diu la Ruby, la població ha escampat la boira cap al Mediterrani. Nova presentació a dins del bar d'amics i coneguts que van apareixent. Sortim del pub. S'ha girat un aire fresquívol. A prop d'aquest lloc hi ha l'hipòdrom. Se sent la fressa dels pollancres i ve una sentor de fenc molt agradable.

L'endemà, a primera hora, amb el cotxe, en Bob i la Ruby ens porten a la costa de Yorkshire, l'antic comtat de York. Anem a passar el dia arran de mar. A Scarborough. La carretera fins a la costa és voltada de paisatge que verdeja. En Bob ens assenyala algun punt de les muntanyes on va treballar després del conflicte mundial, durant el primer període de la guerra freda, com a tècnic de transmissions. Se sent, encara, antigermànic. Ell era un infant, refugiat a Londres, i recorda els bombardeigs sobre la ciutat. La història i el temps, però, no han passat endebades. I, com tothom, en Bob és ple de contradiccions. Li agraden els vins del Rhin, però odia la llengua alemanya. Creu que els anglesos han de ser a la Unió Europea, però no vol que la capitaneïn els alemanys. Creu que la monarquia anglesa actual és d'una ínfima categoria humana, però es malfia que els "continentals" s'interposin dins l'estil de vida de la *little England*, que troba molt confortable. Caram, diu, a la Gran Bretanya s'ha aconseguit una forma de viure i d'administrar-se, garantida per la Corona, que, en general, va bé. Per què s'ha de canviar una cosa, si funciona? No entén que a Europa ens agradi tant canviar per canviar.

Arribem als turons de Scarborough, la ciutat de vacances, encimbellada sobre la costa de ponent del mar del Nord. Davant per davant dels Països Baixos. Hi fem l'entrada a través d'uns preciosos jardins renaixentistes, plens de grasses petúnies, de clavells de moro esclatants, de begònies de luxe. Hi ha estàtues mitològiques, parterres

geomètriques, brolladors, gloriets per a fer-hi concerts. Hi ha terrasses a l'aire lliure vorejades per una columnata, amb ventalles de vidre al bell mig, que protegeixen el públic de les brises marines durant els concerts nocturns. La vegetació és espessa i refrescant. Des d'aquesta part de la vila podem veure l'ampla badia. Aquí les marees —de gran variabilitat— determinen hora a hora la platja. Una platja plana, de sorra compacta i negra, amb clapes de molses i d'herbes, amb clots i roques, on hi ha gent que busca musclos i petxines. I infants que juguen. A migdia l'aigua és enllà, potser un parell de centenars de metres enllà, llunyana, neta, blava, amb una lleugera i gràcil escuma en el rompent de les onades.

Comença a sentir-se una orquestrina que toca un vals. És el dàncing del migdia. I, vulgues que no, en Bob ens fa prendre un bus turístic. I ens enfilem a la part de dalt, descapotada, per desplaçar-nos a l'altre extrem de la ciutat, on hi ha el port de pescadors, per dinar alguna cosa. El barri dels pescadors fa aquella olor de salobre de tots els barris de pescadors. La gent va amb samarreta i calça curta i té la pell d'un color tot just trencat. Alguns duen gorra de mariner. Hi ha parades de peix acabat de pescar en roulottes que fan de botiga. Se sent la cridòria del peixater que vol atraure la clientela. Les varietats de peix que consumeixen els anglesos són mínimes. Bacallà, més bacallà i de nou bacallà. De fet, tens la sensació, quan voltes per Anglaterra, que menjar és una obligació que un súbdit de Sa Majestat ha de complir per a sobreviure, per anar tirant. Perquè l'anglès no manifesta cap interès culinari per res més que no siguin els entrepans, el te, el bacallà i les patates. L'anglès desconeix que l'acció de nodrir-se pot ser un acte plaent als sentits, fins i tot artístic.

Dinem, doncs, *fish and chips* a *Brontë Sisters*. Un local que, entre la moqueta del terra i la de les parets, la llana de les butaques i la fusta de les taules, produeix una sensació de xafogor tremenda. Ens serveixen el bacallà de consuetud i, per variar, en comptes de patates, una pasta de pèsols, calorífica, mantegosa, bullent. Tot acompanyat de te calent amb llet, i de torrades amb mantega. És el que menja tothom a aquesta hora. Gairebé em ve un rodament de cap, una sufocació interminable, una mena d'ànsia... fins que sortim, esperitats, a respirar la brisa del mar. Incomprensible sistema alimentari...

No és perquè sí que el local on hem volgut res-

taurar-nos duia el nom de les germanes Brontë, filles d'aquesta regió. A quatre passes, trobem a peu de carrer, el petit jardí-cementiri on reposa la més jove de la família d'escriptores. La tomba a terra d'Anne Brontë, morta als vint-i-nou anys, poetessa i novel·lista. De fet, les altres dues germanes també van morir joves. Emily Brontë, l'autora de *Cims rúfols*, als trenta anys. I Charlotte Brontë, la de *Jane Eyre*, als trenta-nou. Al cementiri, hi ha uns bancs, de cara a mar, per a prendre el sol. I damunt la sepultura hi llueix una plantació de geranis. La làpida de la tomba és vella, es-crostonada, erosionada pel salobre, però s'hi llegeix, encara, que era filla del reverend Brontë i la data de la defunció, el 28 de maig del 1849.

Acabem la visita a Scarborough fent una volta en cotxe per la zona residencial d'hotels i cases d'estiueig. Aquí, la fàbrica de xocolates d'en Bob hi té una residència. Quan un treballador no està prou bé de salut, o quan han de fer-li alguna formació especial, de preparació fins i tot psicològica per a la jubilació, li paguen uns dies d'estada ran de mar, en aquest lloc tranquil, assossegat.

I tornem a York, a fer una volta pels carrers antics, guarnits amb paneres de flors que pengen a les parets de les cases. Ens acostem a l'Ouse, ben acanalat, que, de tant en tant, però, es desborda i inunda extenses zones de la ciutat. Enmig d'aquests carrerons i d'aquestes cases de fusta i d'argamassa medieval, s'hi alça la mole catedralícia del Minster, de pedra blanca i flamígera, de vitralls com roses enceses pel sol que es pon.

Ja és l'hora, altra vegada, d'anar al pub a fer la cervesa abans de sopar. Entrem al *Caesar's*, instal·lat damunt unes antigues termes, decorat amb frisos romans, amb columnes d'imitació i moqueta blau cel al terra i a les parets. S'hi serveixen les *jacket potatoes*, unes patates al forn, obertes pel mig, que embolcallen qualsevol cosa, bacallà per exemple. S'ho empastifen de maionesa i traguitxen, animadament, gerres de cervesa tèbia. Mengen realment per obligació i amb una mena de desinterès. Els romans van ser a York a l'època de l'imperi. Estic convençut que, quan van veure la dieta que s'hi gastava, legions senceres van abandonar el territori.

El pijama de fusta

Marcel Ayats

A la Maria Dolors i l'Aïda

“L'home és l'únic animal que pot sentir-se expulsat del paradís.”

ERICH FROMM

Així com la gola atrofia el paladar, també l'excés d'informacions i la seva immediatesa malmeten l'enteniment. Asseure'ns còmodament davant del televisor i, com si mengéssim crispetes, embotornar-nos de brevíssimes imatges el cervell, desenganyem-nos: això no és informació. Estar informat demana temps i esforç, sobretot esforç. A menys que... en lloc d'anar endavant tornem enrere i agafem l'antic significat etimològic de la paraula pensador: home que dona pinso al bestiar. Aleshores sí que tot encaixa perfectament. Informació: pinso que es dona als animals.

Mentre l'ètica, plena de dubtes, s'afona en l'aigua moixa del saber, la tecnologia, creadora de certes, es rabeja en l'aigua viva de la trivialitat. I fruit d'aquest desequilibri apareix, perfectament adaptat a les bulímiques foteses de l'asfalt, un nou ésser ple de vida, parent directe de l'home.

Forma part indestruable de la naturalesa humana no poder clarificar l'entrellat de la tempesta fins que aquesta ja s'ha esvaït. Aleshores, asseguts a la cadira de la calma que la distància del temps ens proporciona, lentament, analitzem, valorem, sospesem els pros i els contres, i pas a pas anem pouant fins a la llum tots els perquè. Llàstima, però, que també formi part indestruable de la naturalesa humana fer sempre cas omís de les sàvies advertències que, davant dels greus perills, ens brinda l'experiència del passat.

La devoció irracional que el capitalisme té per l'èxit i la propietat no dubta a justificar els mitjans a canvi del “triomf”. La qual cosa, si més no, vol dir: certificada notarialment l'acta de defunció de l'ànima, la raó deixa de pertànyer a qui la té i passa a formar part d'aquell que pugni més diners a l'hora d'adjudicar-la.

Actualment, només val la pena lluitar per aquelles causes que, d'entrada, sabem del cert que estan perdudes: són les úniques que encara conserven entre els seus militants escalfor d'humanitat. Les altres, les que tenen opcions de seguir endavant, només pensen en la dèria de com arribar més de pressa a l'esfullada primavera d'un avenir clonat.

De la mateixa manera que quan una persona perd la capacitat d'enamorar-se entra en una etapa de la vida que anomenem vellesa; també quan una societat perd la capacitat de sorprendre's entra en una etapa de la història que, culturalment parlant, anomenem postmoderna.

Anar més de pressa ha deixat de ser un objectiu per convertir-se en una obsessió. Qui abans caminava, ara corre; qui abans corria, ara vola; qui abans volava, ara, evidentment, tard o d'hora s'estavella. Però malgrat el greu perill que això suposa, per damunt de tot hi ha el rècord.

Si desitges, no et quedis amb el desig. Mal que sigui devorant-te a tu mateix, sadolla't! La felicitat és l'essència de la vida. Deixa't, doncs, seduir i capbussa't en la màgia que l'oferta del mercat et brinda. El miracle del progrés, al cap i a la fi, ja no pot tornar endarrere. I l'esperança, massa vella, no té accés al futur.

Des d'una òptica de creient, Déu ho sap tot, ho coneix tot i està present a tot arreu. Partint d'aquesta premissa, crec que no sóc gens agosarat si dedueixo que Déu ja sabia per endavant que Judes Iscariot trairia el seu fill; Ponç Pilat el condemnaria i, finalment, moriria clavat a la creu. Així, per analogia, puc afegir que totes aquelles persones que al llarg de la història de la humanitat es facin tristament famoses per la seva maldat, senzillament estan complint amb un destí que prèviament els ha estat assignat. I si encara vaig més lluny, i dono una altra volta a la rosca, llavors ens cal preguntar: ¿aquestes ànimes “profundament pecadores” tenen alguna possibilitat de salvar-se? La resposta és contundent: totes. (Si el destí de les persones dolentes està escrit, és evident que el de les bones també.)

Si Déu existeix, quan la mort vingui a buscar-

nos, res haurem de témer: fins i tot les horribles barbàries de Hitler, humanament imperdonables, a la força hauran de ser divinament perdonades.

Si Déu existeix, vull que sàpiga que, quan em mori, en senyal d'enèrgica protesta per la insensible creació d'un món basat íntegrament en el binomi víctima-depredador, desitjo que no em desporti i em deixi formar part del seu oblit.

L'experiència és el taüt de l'entusiasme.

Tocant a les portes del segle XXI, la tecnologia ha deixat fora de combat a tots els seus principals adversaris tan bon punt la campana ha indicat l'inici del matx. A partir d'ara, quítia de rases que li barrin el pas, ja pot fer realitat el gran somni de la seva vida, produir en sèrie: mozarts, shakespeare, miquel àngels...

Descansa en pau, oh estimada primavera!

De la nit al dia hem passat de la cultura de l'ordre, comandada per la pàtria, la religió i la família, a la cultura de la diversitat, comandada per l'autonomia de l'individu, la llibertat i la igualtat. Si abans, des de la nostra petitesa terrenal, estàvem condemnats a complir unes vexatòries i implacables lleis divines, ara, des de la nostra grandesa divina, estem condemnats a complir unes vexatòries i implacables lleis terrenals.

De primer se'ns va dir: "Si vols la pau, prepara't per a la guerra". Després, la pràctica constant d'aquesta proposta es va convertir en una addicció. I ara, incapaços de seguir mantenint sota control el terrífic esclat de l'hecatombe final, debades disfressem la llarga agonia de l'espera en el corredor de la mort bastint un Olimp amb déus de palla i de cartró que, a falta de poders, s'han de protegir, cuita-corrents, del vent i la pluja.

De sempre, els governs han afavorit el consum abusiu de diversions adormidores per part de la població. Ja pels volts de l'any 400 aC. Heròdot ens explica que Cirós va fer obrir un gran nom-

bre de bordells, tavernes, cases de joc i loteries per retenir els rebels lidis. Més endavant, en plena decadència de l'imperi, Amià Marcel·lí escriu que els fills de les grans famílies romanes estan idiotitzats: només els interessien les curses de carros i les justes de gladiadors. I així, l'un darrere l'altre, podríem seguir cronològicament amb molts més exemples fins arribar a la ingent varietat de tota mena d'espectacles, jocs d'atzar i ofertes sexuals que es troben a l'abast dels nostres dies. De fet, la societat, al llarg de la història, tan sols ha canviat en els seus aspectes més superficials: ídols, decorat, vestimenta... i poca cosa més. En el fons —llevat de comptadíssimes excepcions—, tan avui com fa mil anys, la veu del poble segueix sent la mateixa: beeeee.

Tots els fonamentalismes parlen amb la boca dels extrems: extrems de repressió els totalitarismes, i extrems de llibertat els democràtics.

Nietzsche ho va dir prou clar: "Mentre el dolor sempre cerca el seu origen, el plaer es deixa seduir pel benestar del gaudi". La lliçó que se n'extreu d'aquesta aguda observació, no ha passat desapercebuda a l'àvid olfacte de gos perdiguier que tenen els polítics en matèria de vots. Si abans peroraven disciplina, sacrifici i una dedicació constant a l'hora d'assolir una meta; ara, una vegada i una altra, mai no es cansen de repetir, sota jurament, que la desídia, l'eixutesa i l'abandó són valors amb garanties suficients per poder convertir les pedres en pans. I, malgrat que aquestes burdes manifestacions, pròpies d'algú que s'ha begut l'enteniment, hauríem d'entomar-les com una ofensa personal, la trista realitat, cada dia més evident, és que els mel·lí-fics encants de la deessa Alienació, tard o d'hora, a tots, ens acaben enganxant.

La comoditat i la rapidesa de la cultura del clínex han engalipat el món occidental. Usar i llençar: feliços i contents amb aquest *modus vivendi*, acèrrim enemic del medi ambient, massivament ens rebolquem com grassos porcs enmig de la superflua abundància.

La gola esquizofrènica dels pares, avui, assegura una severa restricció per a llurs fills, el dia de demà.

En un mercat capitalista, la supervivència de la gran majoria d'empreses depèn exclusivament de la minuciosa especialització del producte que ofereixen. És primordial, doncs, que els treballadors, en aquest tipus de mercat tan agressivament competitiu, estiguin obsessivament preparats per saber cada dia més de menys i menys de més. Aviat gairebé tothom serà capaç d'escriure voluminosos tractats sobre el com, el quan i el perquè de complicadíssims processos microscòpics, però en canvi ningú sabrà quan és el temps de plantar les patates, quin dia comença i acaba la primavera, o, senzillament, quins són els ingredients necessaris per fer el pa. El dia que realment plogui de veritat i el sistema comenci a esfondrar-se, mare meva quin desastre!, a diferència dels nostres avis que eren doctes lletrats en matèries d'autarquia, tots nosaltres serem analfabets!

Les utopies sempre han estat unes grans aliades a l'hora de superar els obstacles més difícils que la vida ens interposa en el camí. El mercat capitalista, àvid d'individus alienats que garanteixin la seva subsistència, ho sap. I és per això que, per boca de la ràdio, la premsa, el cinema i la televisió, mai es cansa de repetir: "Si és imaginable, és possible". "Si és imaginable, és possible". "Si és imaginable, es possible..."

La vida és un valor substantiu que hem anat devaluant a força d'aplicar-li, durant segles i més segles, una llarga corrua d'adjectius que li són totalment impropis. I malgrat aquesta ufana d'embrollats laberints que ens desborden i ens ofeguen

molt abans d'arribar a la sortida, la veritat objectiva de l'home que va de la pregunta a la resposta és, en la seva essència, rectilínia.

(Xenofòbia)

D'entrada, fins que no demostrï el contrari, un arbre sempre és sospitos.

L'home —no ho dubto— arribarà a conquerir mil·limètricament l'univers, i a força de successives mutacions s'adaptarà —tampoc ho dubto— als més inversemblants medis de vida. L'home, però, sempre serà un desconegut per a l'home. I la història, amb personatges i escenaris diferents, mai deixarà de repetir-se.

Miguel Torga (1907-1994) afirma en el seu diari, amb data del 7 d'abril de 1943, que el cinema va començar la seva decadència quan va passar del cinema mut al sonor. Jo, cinquanta anys més tard, afirmo que el cinema va començar la seva decadència quan va passar del blanc i negre al color. És clar que... mirat d'aquesta manera, un jove d'avui que li agradi el cinema, d'aquí a cinquanta anys, també hauria d'afirmar que el cinema va començar la seva decadència...

En realitat, però, el cinema no ha començat cap decadència. Som nosaltres que, cada vegada més vells i xacrosos, ens quedem enganxats en el xiclet de la nostàlgia i incapaços de seguir el ritme trepidant de la vida, debades intentem, amb draps calents de resclosit conformisme, aplacar el nostre desconsol, fent com fa la guineu, que, quan no les pot haver, diu que són verdes.

Dues històries medievals

Albert Jané

El comte Borrell

Borrell era comte de Barcelona, Girona i Osona. Després també ho va ser d'Urgell. Era, doncs, si no el comte de la generalitat de les terres catalanes, el de la majoria i les més representatives. Dit altrament, era el governant català amb més significació i més important del seu temps, i es pot dir que va arribar a assolir el rang d'autèntic cap d'estat.

El comte Borrell va ser un governador excel·lent. Va haver de fer molts equilibris per mantenir la seva posició entre el dos grans poders polítics que envoltaven els seus estats: al sud, el reialme musulmà d'Al-Andalus, és a dir el califat de Còrdova, i pel nord els reis carolingis, dels quals encara depenia, nominalment. Eren, gairebé, com si fossin l'Espanya i la França d'aquella època, i formulat, certament, amb altres paraules, el lema del bon comte Borrell devia ser, ni més ni menys, "Ni Espanya, ni França: Països Catalans!" Així mateix, el comte Borrell també va dur a terme una acció que s'hauria pogut distingir o designar amb el lema que després va esdevenir cèlebre: "Volem bisbes catalans". El comte Borrell, que era un gran nacionalista —un patriota de debò— volia per al nostre país competències i autonomia plenes. Seguint la seva taleia, el comte Borrell va anar a Roma i tot, malgrat les detestables condicions dels transports d'aquella època, a entrevistar-se amb el sant pare, i si bé la seva gestió —independitzar les diòcesis catalanes de l'arquebisbat de Narbona— va reeixir, dissortadament només va ser sobre el paper. Però es podria potser aventurar la suposició que el precedent va ser útil per a aquesta independència eclesiàstica que no va deixar de produir-se més endavant.

Malgrat els pactes, els acords i les avinences amb els moros de Còrdova, quan aquests es van veure les orelles, gràcies a la potència militar que va saber crear un dels seus cabdills o dirigents que es deia Al-Mansur, o al-Mansur (encara no ens hem posat d'acord sobre com li hem d'escriure el nom) no van respectar res: ni amistat, ni bon veïnatge, ni paraula donada ni pactes escrits ni res de res. L'any 985 (com passa el temps! Sembla que era ahir que no diré que celebràvem sinó rememoràvem el mil·lenari d'aquest fect luctuós), un exèrcit poderosíssim de musulmans, molt probablement integristes i, en tot cas, amb unes ganes de fer mal que esparveraven, manats i menats pel mateix Al-Mansur, que era un home sense entranyes, seguint més o menys la ruta del que després en dirien la ruta del trans-miserià, es va presentar a les terres catalanes i va envair els territoris del comte Urgell. Ho robaven i ho prenien tot, i el que no s'ho podien endur, ho cremaven i ho destrossaven de mala manera. Eren una colla d'autèntics animals, de bèsties carnisseres i ferotges, i res no els podia aturar. Van entrar per les terres del Penedès, d'allí van anar cap al Vallès, van destruir totalment el monestir de sant Cugat, i pel congost de Montcada es van estendre pel pla de Barcelona. Tots els intents del comte Borrell per aturar-los van ser inútils. Malgrat que la ciutat de Barcelona estava defensada per una bona muralla, no van poder resistir gaires dies. Els moros la van assaltar, la van prendre i la van saquejar a cor què vols. Ha estat, potser —diem potser pensant en el 1714 i el 1939—, el fet més calamitos de la història de Barcelona. Després, tips de matar, violar, destrossar i cremar, enduent-se tot el que es podien endur, els moros es van retirar cap al sud.

El bon comte Borrell, així que els invasors es van haver retirat —cosa que no va passar el 1714 i el 1939— es va dedicar, amb totes les seves forces, a refer el país. I a procurar que no es tornés a repetir un desastre com aquell. Per això, com que, més o menys nominalment, encara era vassall del rei de França, li va trametre uns ambaixadors demanant-li que li enviés unes quantes divisions si mai es tornava a presentar Al-Mansur, que, de fet, es va dedicar tota la vida a aquesta mena d'expedicions. Feia moltys anys que amb prou feines hi havia cap relació entre els comtes de Barcelona i els reis dels francs. I el rei Hug —que inaugurava una nova dinastia: els carolingis havien degenerat encara més que els seus anteriors, els merovingis—, que ja no es feia gaires il·lusions sobre el seu domini en els comtats catalans, va veure que l'ocasió era bona per a refermar aquell domini vacil·lant. I va enviar una carta al comte Borrell en què li deia que si volia comptar amb la seva ajuda per a quan la necessités, que l'anés a veure per renovar-li el seu vassallatge. Li especificava —qui sap què devia témer, el bon home— que hi anés amb poca gent. Potser pensava que els hauria d'alimentar. Sigui com sigui, a Borrell, renovar el vassallatge al rei francès li venia costa amunt. I com que tenia un servei d'intel·ligència notabilíssim, tenint en compte l'època, va saber que Al-Mansur, que ja preparava una altra expedició, aquest cop anava a fer mal al ponent peninsular: es veu que els de Coïmbra en van sortir emmascarats. I així el comte Borrell es va abstenir de fer cas de la carta del rei Hug de França. Ni s'hi va presentar ni, que sapiguem, es va dignar contestar-li. El gran pas estava fet. És des d'aquest moment que s'inicia, realment, la plena sobirania dels comtes de Barcelona.

Borrell no va viure gaires ays més, però va treballar incansablement refent el país: obres d'infraestructura, serveis, transports... La seva obra de govern va ser incansable.

Una vegada, es veu que un dels seus barons li va anar a dir que n'hi havia que li retreien que pretenia que certs serveis públics fossin gestionats per forasters. Alguns, deia, fins i tot el tractaven de botifler, però el bon comte, sense amoïnar-s'hi, li va respondre:

—Segur que és una confusió: parlen d'un altre Borrell.

Barcelona, 1997

El setge de l'Albi

En Bernadó de Valfosca, batallívol i cobejós, tenia alhora ganes de brega i de rapinya, dos desigs agermanats i fàcilment compatibles. Però ja havia quedat enrere l'època daurada en què només comptava la força de les armes, en què un, al davant d'unes bones mainades, ben armades i decidides, podia entrar on fos, a sang i foc, i, si la fortuna de les armes li somreia, no li deia res ni li demanava comptes ningú: l'únic que importava, en aquells temps feliços, era sortir vencedor de la contesa. Ara, les coses, poc o molt, havien canviat. Un bon saqueig demanava un bon pretext. Si no, sempre sortia algú de trascantó a buscar-te les pessigolles, i de tot te'n feien plat i per qualsevol cosa t'aixecaven la mar de polseguera.

Per aquestes raons, l'aparició dels heretges albigesos va ser saludada com una benedicció dels déus: matar (un o uns quants albigesos) saquejar i obtenir el perdó

era tot u. Amb aquella colla d'heretges es va poder arribar a la perfecció: mataves un albigès, li prenies tot el que tenia, li cremaves la casa, la justícia d'aquí baix ho aprovava i beneïa i el senyor del pis de dalt (o els seus representants legítims) no solament et perdonava aquella mort sinó també com a torna, totes les malvestats comeses anteriorment: assassinats, robatoris, violacions, collites i cases cremades... Què més es podia demanar? L'únic inconvenient, dels albigesos, és que paraven molt lluny, per arribar on eren calia travessar no sé quantes i quantes carenes, i en Bernadó de Vallfosca volia alguna cosa més a propet, més al seu abast immediat.

Però un assessor de Bernadó de Vallfosca, que es deia Folquet de la Saliva, i que era considerat una persona generalment ben informada, el va assabentar de l'existència del poble de l'Albí, és a dir, la pàtria dels albigesos, situat a l'altra banda de la serra la Llena, entre el Vilosell i Vinaixa. En Folquet de la Saliva, a més, va precisar que, tot i que més aviat de secà, era un poble ric: les vinyes i les oliveres, sobretot, donaven un gran rendiment.

I el senyor Bernadó de Vallfosca no s'hi va pensar més. Va aplegar els seus homes d'armes i, tot trempat, gallard i decidit, es va enfil·lar, aigües amunt, per la vall del riu Montsant, va passar la carena, i va anar a parar a Vallclara, on va convèncer el seu senyor, que es deia Bernat com ell, que l'acompanyés a combatre aquells albigesos que, miraculosament, tenia a tocar, que en farien una bona estossinada, que els ho prendrien tot i que en farien parts iguals.

—*Fifty fifty*, eh, Bernat? —va dir en Bernat de Vallclara.

—*Fifty fifty*, Bernat! —va dir en Bernat de Vallfosca.

I havent convingut el tracte, en Bernat de Vallfosca i en Bernat de Vallclara (en algunes cròniques no prou ben documentades consta, erròniament, Claravall en lloc de Vallclara) es van llançar abrivadament contra l'Albí i hi van posar setge. Els albigesos no es van pas acovardir i menats pel seu senyor, el noble Otó (o Autó) de Mur i Alemany de Cervelló, que era el cavaller més valent que al món fos, es van defensar amb un gran coratge. Però els guerrers reunits de Bernat (o Bernadó) de Vallfosca i Bernat de Vallclara eren, en conjunt, cinc vegades més que els que havia pogut aplegar al seu voltant l'estrenu Otó (o Autó) de Mur, i aviat va arribar el moment en què es veia inevitable la caiguda del poble i del castell en mans dels assaltants.

Aleshores, per sort, es va presentar un delegat plenipotenciari de la Conferència Episcopal Catalana, que havia tingut esment d'aquell fet d'armes impropï de l'època, i que es basava en una simple confusió ortogràfica. El delegat de la conferència va fer adonar als dos cabdills que el poble que assetjaven i que volien prendre per la força de les armes, saquejar i destruir, no era Albí o l'Albí, sinó l'Albi (sense accent), que era un poble de bons cristians i que no tenia res a veure amb els heretges albigesos. Per tant, poca comèdia, va precisar el delegat pluriepiscopal.

—Poca broma, eh? —encara hi va afegir, fent anar el salpasser com si fos un mandró.

En Bernat de Vallfosca i en Bernat de Vallclara van quedar aclaparats per aquella galleda d'aigua freda. No van gosar fer-se forts en la seva taleia i van decidir escampar la boira encontinent amb la cua entre cames. Cadascú a casa seva i que no se'n parlés més. En Bernat de Vallclara ho tenia allí mateix. En Bernat de Vallfosca va haver de tornar a passar la serra la Llena, i aigua vall del riu Montsant s'ha dit. Això sí, de seguida que va poder va agafar pel seu compte el seu assessor, en Folquet de la Saliva, i me li va clavar una bona estirada d'orelles. Me li va dir, amb un sarcasme punyent i feridor, si no sabia distingir *Albi* de *Albí*, si no tenia coneixements d'uns signes gràfics que en deien accents, i si no sabia per a què servien. I el pobre Folquet de la Saliva, tot atabalat i confós, va dir que sí, que sabia per a què servien, però que havia obtingut aquella informació a través d'un text escrit en lletres majúscules, i que, és clar, com que hi ha el costum de no accentuar les majúscules...

An abstract collage artwork on a cream-colored background. At the top, two dark, textured, cloud-like shapes are positioned on the left and right. In the center, a jagged, mountain-like silhouette is composed of black and white textured paper. A thick, dark, wavy line, resembling a river or a path, flows from the right side towards the bottom center. On the left side, there are several smaller elements: two bird-like shapes in orange and black, a palm tree-like shape in orange and black, and a cluster of small, dark, triangular shapes. At the bottom left, there is a large, circular orange shape with a black center. At the bottom right, there are three more shapes: a dark, textured shape, a black shape with orange accents, and a dark, textured shape. The overall style is abstract and expressive, using various textures and colors to create a sense of depth and movement.

VERSIONS PROFANES, VERSIONS APÒCRIFES

JOSEP-RAMON BACH

DIBUIX DE MERCÈ BACH

HOMENATGE A LI BO

EL CAMÍ DE ZETSUAN

Quina serralada tan alta!

És més fàcil esclatar el cel
que seguir el camí de Zetsuan.

Al capdamunt, els pics gegants
fan recular el carro del sol
tibats per sis dragons. A baix,
les ones agrestes són presa
dels grans remolins. Ni les grues
joves s'arrisquen a volar
en aquest espai, ni les mones
poden vèncer les altes gorges.

El camí serpenteja a frec
de núvols. L'únic viatger
mira cap amunt i esbufega.
Després, acovardit, estreny
els punys i plora de desànim.
Ai amic meu, quan tornaràs
d'aquest llarg viatge a l'Oest?

Aquest és un camí de vents.
Alerta amb els penya-segats!
Solament hi nien ocells
delirants en arbres remots,
que a crits demanden fer l'amor
d'un costat a l'altre de bosc.
I el cucut, que sobre els turons
pelats canta a la lluna plena.

És més fàcil escalar el cel
que seguir el camí de Zetsuan.

En conèixer els gran perills
fins els més valents s'esgarrifen.
Els cims succeeixen els cims,
cada cop més enllà del món.
Pins morts pengen cap per avall
dels precipicis, torrenteres
i barrancs emulen a crits
la caiguda a plom de les aigües
i ressonen com un gran tro
a dins de mil coves isardes.

Per què, viatger, has triat
aquest llarg i obstinat camí
tan ple de perills?

El Congost
de l'Espasa és tortuós
i estret. Un home sol podria
defensar-lo de l'escomesa
de molts.

Però massa sovint
els seus defensors no són homes,
sinó xacals i llops salvatges.
De dia ens protegim del tigre.
A la nit, de la serp que xucla
la sang i destrueix els homes.

La Ciutat del Brocat pot ser
un lloc agradable. Però,
millor que cerquis el teu niu.

És més fàcil escalar el cel
que seguir el camí de Zetsuan.

Miro la sortida del sol
i respiro profundament.

CONTEMPLO EL MONT TIAN MEN

El riu parteix el cor
de la muntanya i baixa
ple d'aigües sorolloses.

Amb els perfils extrems
de la gorja pregona,
els abismes es miren
amb aires de venjança.

Mentre, una barca tensa
fuig cap al darrer sol.

COMIAT A LA TAVERNA DE JINLING

La brisa mou les flors
del salze i perfuma
l'aire de la taverna.
Els xicots de jinling
vénen a dir-me adéu.
Una noia preciosa
ens serveix el licor.
Entre salutacions,
buidem totes les copes.

Pregunteu, amics meus,
al gran riu del país.
S'acabarà primer
ell o la meva pena?

PENSAMENT NOCTURN

Del llit estant, contemplo
el resplendor del gebre
que la lluna aparenta.
Alço la vista i miro
l'esclat dels cims abruptes.
Més, ai, vençut, recordo
els jardins del meu poble.

VISITO EL MONT DAI TIAN I NO TROBO L'AMIC

L'udol del gos ofega
el so de les campanes.
El gebre ha esborrat
les flors del presseguer.
I en l'espessor del bosc,
els cérvols remuguegen.

Quan el dia s'aixeca,
del riu estant no sento
les veus del monestir.
Un niu de bambús trenca
el sostre de la boira.
De dalt del cim més verd
rodola un saltant d'aigua.

Ningú no sap on és.
Trist, m'assec pensarós.

(1992)

QUATRE POEMES APÒCRIFS

PREGÀRIA

El miracle de la pluja ha fugit
per la ruta ombrívola dels ocells.
L'aire s'ha endut les llavors del panís
i la sequera ha eixarreït els conreus.
Oh, Fill del Sol, estén les teves mans
damunt l'àrid territori dels somnis,
que germinin les flors sobre les runes,
que tornin els secrets al cor dels homes.

APO HUATUC

LAMENT

Desolats per la mort del Fill del Sol,
que sota el foc justicier dels estranys
ha caigut en defensa del seu poble,
preparen la fossa al so dels timbals.
Ansiosos volem unir-nos a Ell.
Orfes de la seva ombra protectora
plorem, mentre el seu esperit ens crida,
pel temps d'esplendor, que ara fuig per sempre.

APO HUATUC

(L'inca Apo Huatuc fou probablement un «amauta», és a dir, un guardià de la tradició que tenia cura de recopilar els fets per salvar la memòria. El seu nom ve a significar, més o menys, Senyor Endeví o Senyor dels Oracles. Els dos poemes que avui presentem, foren escrits en llengua quítxua, cap a mitjans del segle XIV)

LAMENT DELS KIVULIS

Ai, de la Febre de l'Horitzó,
que, com una dalla sobre l'herba,
sega la mirada clara
dels nostres braus guerrers!

Ai, de la Febre de l'Horitzó,
que, com un foc sense flames,
devasta tota la llenya seca
de la nostra abundosa jungla!

Ai, de la Febre de l'Horitzó,
que, com una trampa oculta
en el bosc, devora sovint
la carn dels nostres animals!

Ai, de la Febre de l'Horitzó,
que, com una llengua secreta,
parla amb el vent que passa
del nostre destí fugisser!

Plorem pel nostre poble,
que rere les muntanyes amaga
les cendres, encara vives,
del nostre horitzó errant!

ANÒNIM KIVULI

(Aquest poema kivuli era recitat per les dones en certes cerimònies tribals, el significat de les quals desconeixem. Els kivuli eren un poble guerrer, avui desaparegut, que vivien escampats per un ample territori de l'Àfrica subsahariana)

CANÇÓ DE L'AMOR PERDUT

Quan el sol tímid es pongui
rere els cabells del déu Tangaroa,
i en els nius d'or s'ajoquin
els ocells del gran Tane-mahuta,
un somni amarg m'abraçarà
entre els coralls de la seva platja.

Mai no oblidaré el meu amor
que va fugir com un núvol
en la seva fràgil canoa. Ni un adéu
no se'n va endur com a record.
Ni un bes, no, per a donar-li
el roig fruitós de les seves genives.

POPULAR MAORÍ

(Aquesta cançó, escrita en llengua maorí, pertanyent a la llengua Polinesi de la família de les malaio-polinèsies, i transcrita pels missioners alemanys al segle dinou, va ser recollida al nord de l'illa de Nova Zelanda, on varen arribar els amorís a finals del segle x, procedents de Tahití, sota el guiatge del gran navegant Kupe)

(1991)

Postals **5** D'ahir

Jordi Garròs i Sampere

Castellar abans i ara (2)

En aquest número d'ARTILLETRES fem un segon lliurament del treball fotogràfic tan acurat que està realitzant en Jordi Garròs i que tant d'èxit va obtenir en aquesta revista, per la qual cosa esperem que tingui continuïtat en propers números d'ARTILLETRES. Són unes fotos que han esdevingut històriques perquè ens parlen d'un Castellar que va canviant a gran velocitat, com ho palesa el vol rasant d'aquesta avioneta sobre l'excamp de l'aeromodelisme abans de la urbanització del Pla de la Bruguera.
(Foto superior: 1988)

Text: Albert Antonell - Fotos: Jordi Garròs

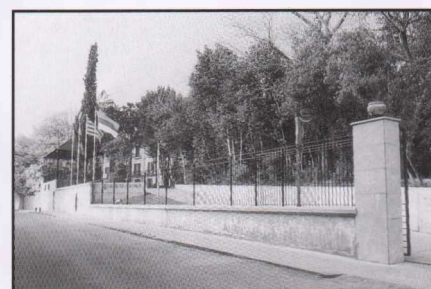

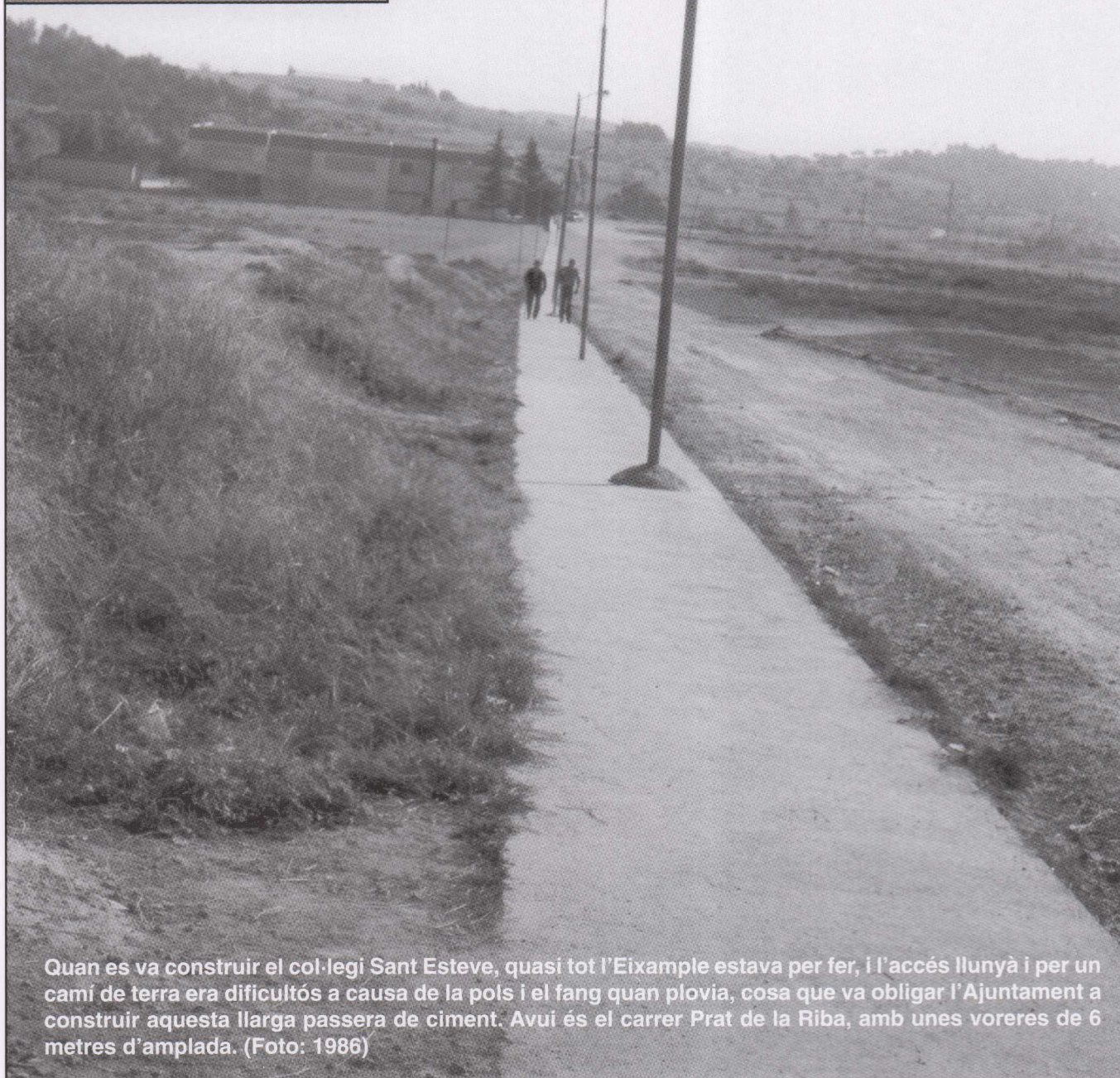
Al passeig Tolrà, davant del col·legi La Immaculada, hi va haver fins cap al 1939 el «Parque», reclòs perimetralment per una original tanca de ferro forjat. La imatge (del 1988) la recull ja parcialment mutilada. En l'actualitat una part considerable d'aquell solar s'ha convertit en la plaça Francesc Macià

Aquesta paret que tancava el jardí del Palau Tolrà va caure parcialment per efecte de l'aiguat del 25 de setembre del 1962. Ara és l'entrada principal de la nova Casa de la Vila (Foto: 1993)

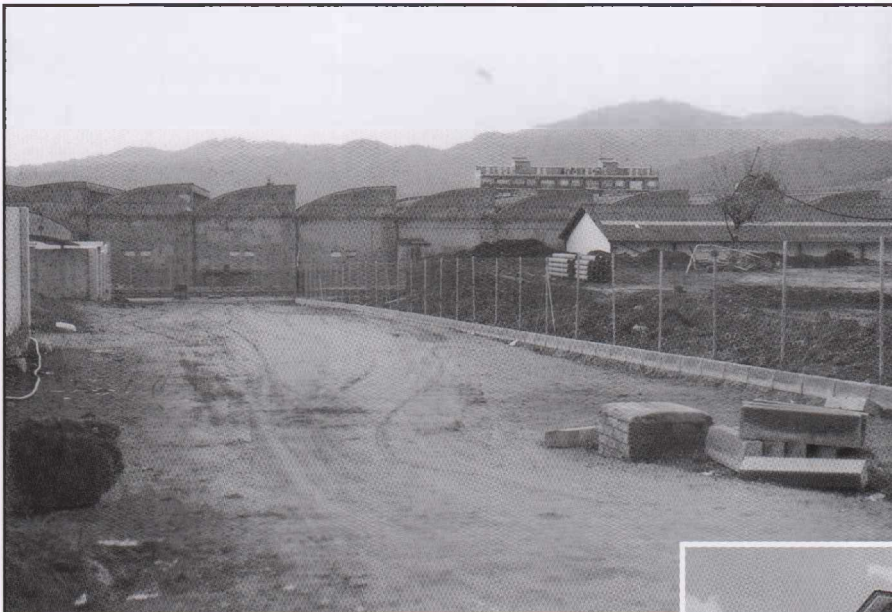

Quan es va construir el col·legi Sant Esteve, quasi tot l'Eixample estava per fer, i l'accés llunyà i per un camí de terra era difícil a causa de la pols i el fang quan plovia, cosa que va obligar l'Ajuntament a construir aquesta llarga passera de ciment. Avui és el carrer Prat de la Riba, amb unes voreres de 6 metres d'amplada. (Foto: 1986)

La reconversió de l'antic camp de futbol Pepín Valls i la construcció del nou va permetre ordenar un sector amb la construcció de nous habitatges i de la plaça dedicada a qui fou president d'aquesta entitat i també alcalde de Castellar durant la Transició: Emili Altimira i Alsina. (Foto: 1992)

Aquest solar tancat i alineat amb el que avui són els carrers Puigverd i Avinguda Sant Esteve va estar durant molts anys veient només al seu davant el camí de Puigverd. Avui s'hi ha construït un nou edifici de pisos. (Foto: 1993)

El garatge que acollí durant molts anys la cotxera i el taller de reparacions de «La Vallesana» s'ha transformat en un nou edifici d'habitatges i locals comercials.
(Foto: 1994)

L'airós i esvelt teulat de
 l'antiga benzina del
 poblet, bastida amb encert
 i visió de futur per l'avi
 Tintyols a començaments
 del segle XX, és avui una
 moderna estació de
 serveis amb un nou
 «look» de disseny.
 (Foto superior: 1939)

L'antic edifici del Patronat Obrer de Sant Josep, reconvertit en el cinema Expansión dels anys 40 i flanquejat pel garatge del «Miliú Nanió», Emili Torres Vergés. I per la casa dels Prat, s'ha convertit avui en un modern edifici de pisos i locals comercials.
(Foto superior: 1990)

L'empresa Vulca-Camp va ser la primera que es va instal·lar en el polígon industrial de Can Carner. Avui ofereix un nou aspecte. (Foto esquerra: 1995)

A la cantonada dels carrers Nou i Sant Josep hi havia hagut un gran casal, «Cal Pujadetes», amb diferents habitatges que cridaven l'atenció per les seves galeries porxades amb uns arcs típics del poble vell. Ara hi trobem un nou edifici plurifamiliar. (Foto inferior esquerra: 1994)

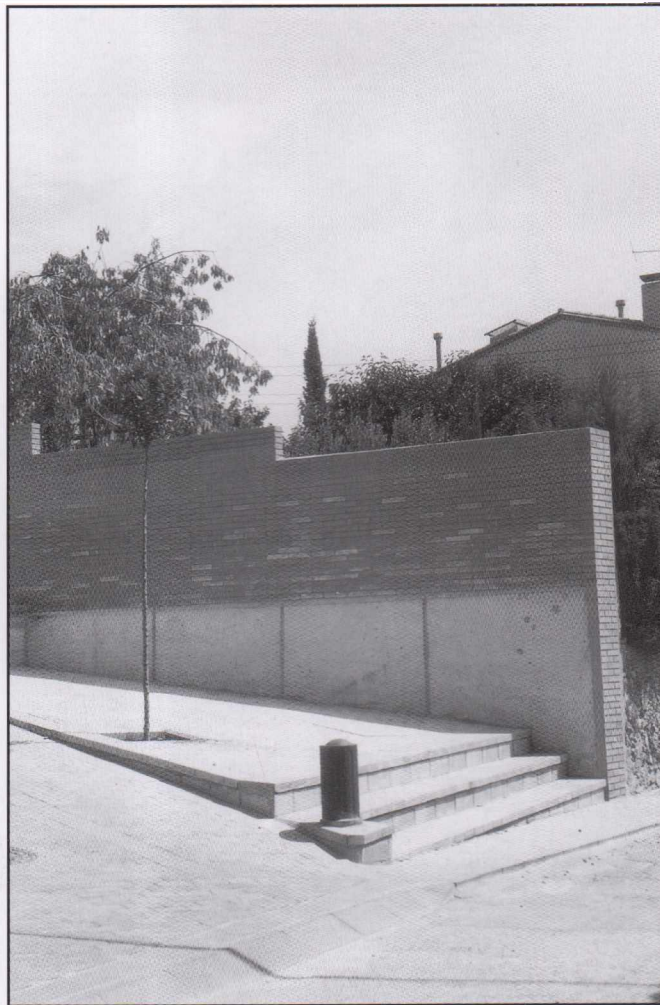

Al carrer Nou hi havia hagut Cal Met. Avui aquesta casa antiga s'ha reconvertit en un nou edifici que ha respectat l'estructura de l'anterior. (Foto: 1996)

Aquesta petita casa situada al començament del carrer de les Roques era coneguda als anys 40 per ca l'Arençader ja que hi vivia un home que passava pels carrers venent arengades i altres petites menudalles. El jovent de l'època també hi anava a comprar tabac ros d'*estraperlo*. Comprada fa uns anys per l'Ajuntament, ara s'ha convertit en una assolellada placeta. (Foto esquerra: 1990)

El sector del Forn de Raig, tocant a l'escola Bonavista, també ha vist com s'urbanitzava la zona amb el pla parcial anomenat de la Solella del Cosidor. (Foto inferior esquerra: 1990)

L'impacte visual de l'antiga botiga de cal Torretas, davant de la plaça Major, ens ofereix una magnífica mostra de rehabilitació imaginativa i respectuosa amb l'edifici anterior. (Foto superior 1992).

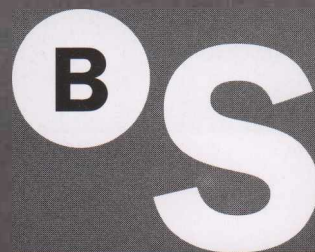

La cultura es mereix el nostre màxim interès

Potenciar la cultura és potenciar la creativitat, la convivència, el progrés i tot allò que enriqueix una societat moderna i avançada.

Al Banc Sabadell, la cultura ens mereix el màxim interès.

BancSabadell

2009 festa major

castellar del vallès 7 8 9 10 i 11 de setembre

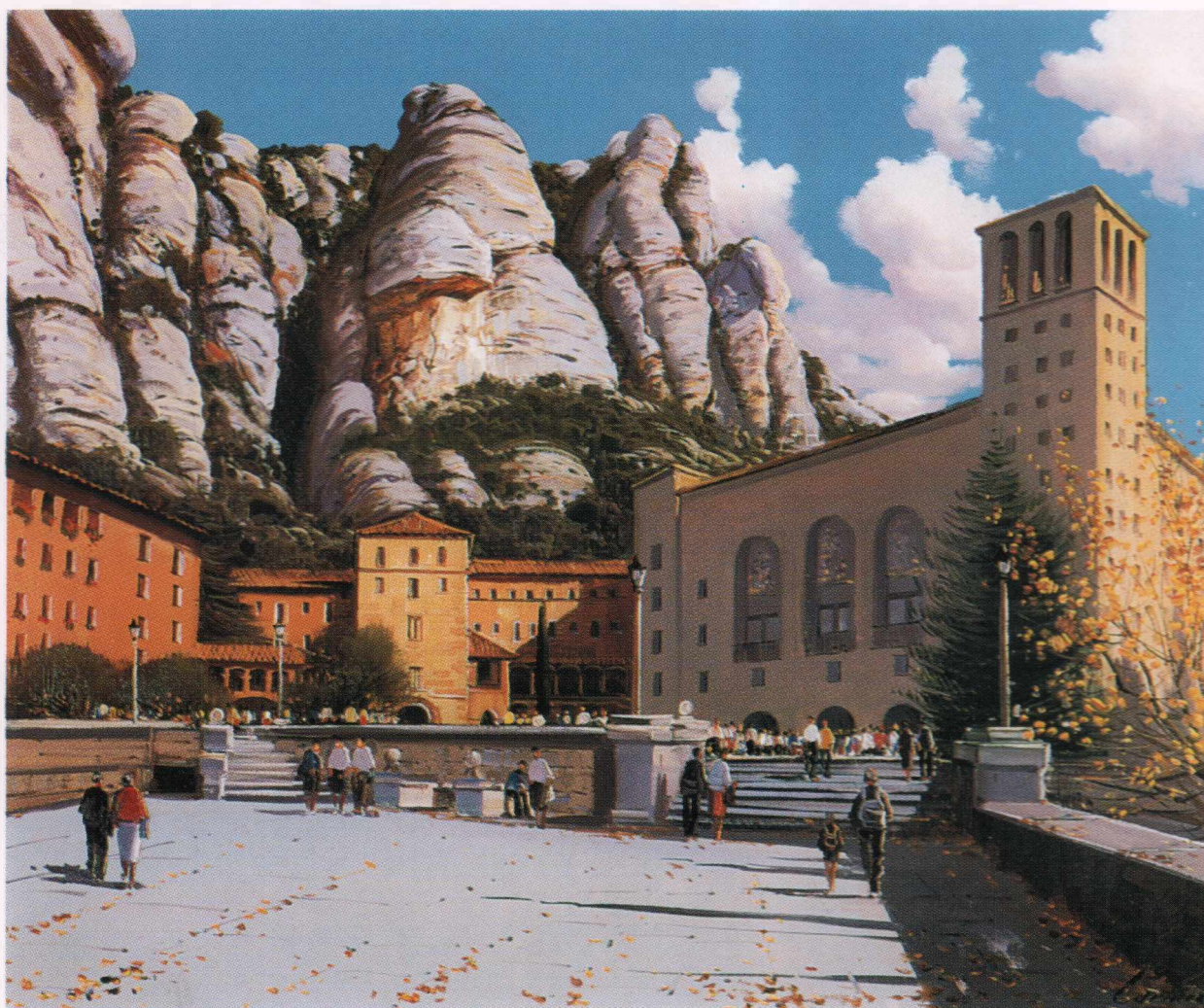

Ajuntament de
Castellar del Vallès

CARNICÉ

Del 8 al 30 de setembre de 2001

Sala d'exposicions

WATS·ART

Feiners de 6 a 9 del vespre

Festius de 12 a 2 i de 6,30 a 9 del vespre

Sant Pere d'Ullastre, 9 - Tel. 93 714 55 71

08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

artilletres

Núm. 33 - Any XV - Setembre 2001

Direcció i coordinació: Josep Ramon Recordà

Col·laboren en aquest número:

Serna Salinas, Miquel Descot, Fina Rifà,
Lluís Maria Xirinacs, Josep Bonet Subirats,
Jacint Torrents, Marcel Ayats, N. Ayala,
Albert Jané, Joan Mundet, Josep Ramon Bach,
Mercè Bach, Jordi Garròs, Albert Antonell

Edita: Artilletres

Av. Josep M. Valls, 35

08211 Castellar del Vallès

Fotocomposició i impressió: Castellargraf, S.L.

Puig de la Creu, 3

08211 Castellar del Vallès

Dipòsit legal: B. 14.427-1986

Portada: Gravat de Serna Salinas (1983)

Preu d'aquest número: 1.000 ptes.

Preu de subscripció any 2001: 2.000 ptes.

EUOLLAR®

LI COMPRA EL SEU IMMOBLE

**SERIETAT, GARANTIA, SEGURETAT,
EXPERIÈNCIA, EFICÀCIA,
PROFESSIONALITAT**

**No són paraules, són fets!!
I si no truqui:**

93 714 47 47

**Euollar -Ctra. Sentmenat, 48- Castellar del Vallès
<http://www.euollar.com>**

ROGER DE LLÚRIA, 4
castellar del valles

**937143115
629813567**

Corbats d'alumini, portes,
finestres, persianes,
mampares de bany,
mosquiteres, tendals
cortines exterior
i vidres en general

**construcciones
Antonio Ramírez, s.l.**

Cra. de Sentmenat, 74, baixos
Castellar del Vallès
Tel. i fax 93 714 61 55 - Mòbil 629 72 69 69

**CONFECCIÓ DE CORTINES,
CONXES I EDREDONS**

*Venda d'objectes de regal
per a la llar i els infants*

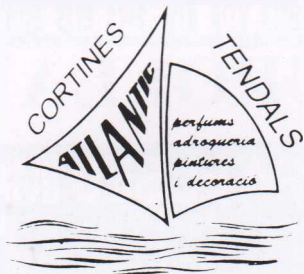
Passeig 22 - Local 4
08201 CASTELLAR DEL VALLÈS

Tel. 937 14 70 51

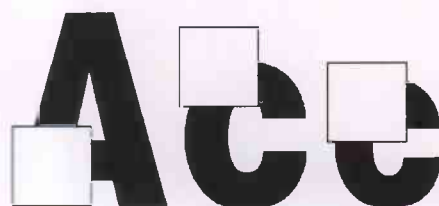
**Puig de la Creu, 3 - CASTELLAR DEL VALLÈS
Telèfon i fax: 93 714 51 42**

ATLÀNTIC

Carrer Major, 120 - Tel. i Fax: 93 714 78 03
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

a s s o c i a c i ó
c o m e r c i a n t s

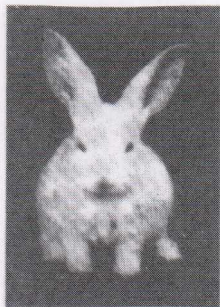
Castellar del Vallès

Pascuet

Jordi
casa Germans Masaguer, S.L.

Joieria - Rellotgeria - Objectes regal

Barcelona, 11 - Tel. 93 714 55 95
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Bar-Restaurant

FRUTOS

CASA PIONERA
DEL
CONEJO AL AJILLO

Lleida, 12 - Tels. 93 714 64 49 - 93 714 26 31
CASTELLAR DEL VALLÈS

**LA NOVA TINTORERIA CASTELLARENCA
AL SEU MILLOR SERVEI**

Barcelona, 76 (cantonada plaça Europa)
☎ 93 714 34 56

SERVEI A
DOMICILI

Tel. **93 714 33 77**

NUVIES

Av. Sant Esteve, 112-120

Tel. 93 714 47 60

CASTELLAR DEL VALLÈS

IMMOBILIÀRIA / ENGINYERIA / CONSTRUCCIÓ
C/ Clavé, 7 - Tel. 93 714 52 85 - Castellar del Vallès

F L O R S

Montcada, 6

Tel. 93 714 21 93

Castellar del Vallès

Castellà Canudas

LLUM - FORÇA - AIGUA - CALEFACCIÓ

Clavé, 11 D - Tel. 93 714 59 06
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

DE COLOR VERD, S. L.

Jardineria i paisatgisme

Ctra. de Prats, Km 8,8 - Apartat de Correus, 63
Tel. 93 714 30 67 Garden - 93 714 75 07 Particular
608 35 18 06 Mòbil - 08211 Castellar del Vallès

Us convidem a viatjar amb nosaltres...

Sala Boadella, 3 - Local 1
Tel. 93 714 20 00 - Fax 93 714 22 76
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

F A R M À C I A

AVDA. SANT ESTEVE, 71 - TEL. 93 714 50 25
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

AUTOSERVEI
SANT
ESTEVE

«La botiga del astell»

Av. de Sant Esteve, 19 - Tel. 93 714 58 89
08211 Castellar del Vallès

MARIA CARME

Girbau

Bijuteria - Complements - Regals

Passeig, 87 - Tel. 93 714 27 81- Castellar del Vallès

ELECTRÒNICA MTV

Telèfon i fax 93 714 22 53

C/ Jaume I, 32

(davant de la plaça de Catalunya)

TELEVISIÓ - VÍDEO - SO

REPARACIÓ TOTES MARQUES

SERVEIS OFICIALS:

Tensai - Sontec - Record - Emerson - Kolster - Akiyama

Phicol - Albiral - Ar System - Nevir - Jamo - Logistocs

SO: Thomson, Telefunken, Saba, etc.

AUTOVAT, S.A.

SERVEI OFICIAL

OPEL

Exposició i vendes: Dr. Pujol, 2 - Tel. 93 714 87 53

Taller: Terra Alta, 11 (Can Carner) - Tel. 93 714 33 85
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

TALLER VILA CLARA, S. A.

Agència **RENAULT**

Passeig, 72 - Francesc Layret, 41

Tels. 93 714 51 91 - 93 714 24 38 - Fax 93 714 86 52
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

AUTOCARS

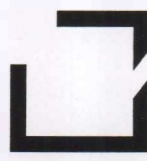
Raya

SERVEIS DISCRECIONALS, EXCURSIONS
SERVEIS A FÀBRIQUES I COL·LEGIS

Sala Boadella, 3 - Local 1

Tel. 93 714 20 00 - Fax 93 714 22 76
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

**ESTEVE
MARCS**

emmarcacions
litografies
quadres
exposició
miralls
articles de regal

NOVA ADREÇA:

Dr. Rovira, 25 baixos - Tel. 937 144 893
08211 Castellar del Vallès

**JUGUETS - ESPORTS - PAPERERIA
TROFEUS ESPORTIUS - REGAL INFORMAL**

STOP

Major, 56-58 - Tel. 93 714 60 55

Ctra. Sentmenat, 78 - Tel. 93 714 28 74
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Cal Sala
l'autoservei

Ctra. de Sentmenat, 29 - Tel. 93 714 59 34
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Tintoreria i Bugaderia

**SANT
ESTEVE**

Horari: De 7.30 a 20.30 h. Dissabtes: de 8 a 14 h
Av. Sant Esteve, 76 - Tel. 93 714 74 13
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

MARTIN-ESTANC

TABAC - DIARIS - OBJECTES DE REGAL

Av. Sant Esteve, 29 - Tel. i Fax 93 714 59 72
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

CM 62
INFORMÀTICA

www.castellar.com
www.kserra.com
www.vadeweb.com

ORDINADORS / PERIFÈRICS / SERVEI TÈCNIC
XARXES / INTERNET / DISSENY WEB
CONSUMIBLES / FORMACIÓ...

Carrer Major, 62 - Tel. 93 714 66 66
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

**Centre Dietètic
i Nutrició**

TOT EN ALIMENTS NATURALS,
INTEGRALS I HERBORISTERIA

Av. Sant Esteve, 21 - Tel. 93 714 58 89 - CASTELLAR
Cremat, 11 - Tel. 93 788 54 32 - TERRASSA

PERARNAU
Assessoria

ASSESSORAMENT D'EMPRESES
FISCAL - LABORAL - COMPTABLE

Montcada, 21
Telèfon i Fax 93 714 84 02
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

**MOBLES DE CUINA
I BANY**

Marina

Botiga: Santiago Rusiñol, 31
Tel. 93 714 57 07
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Restaurant

FRUTOS RAMÍREZ
CONEJO AL AJILLO

Dimecres tancat

Lleida, 8 - Tel. 93 714 58 90
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

 **FARMÀCIA
Casanovas**

Lda. Rosalina Ros Casanovas

Av Sant Esteve, 3 - CASTELLAR DEL VALLÈS
Tel. 93 714 33 76

*Us desitgem
una molt bona
Festa Major
2001*

CTRA. SENTMENAT, 80
Tels. 93 714 30 18 - 93 714 30 78
Fax 93 714 20 96
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

PERE ROCA I ROUMENS / ARQUITECTE

CATALUNYA, 99 BAIXOS / TEL. 93 714 61 05 / CASTELLAR DEL VALLÈS

Assistència tècnica informàtica, S.L.

**INSTAL·LACIÓ de XARXES i
TELEFONIA**

MANTENIMENT d'EMPRESSES

**SERVEIS d'INTERNET i
CONFECCIÓ PAG.WEB**

VENDA i REPARACIÓ

Prat de la Riba 34, Local 8
Tel. 93 714 31 99, FAX 93 715 98 13
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS
Barcelona.

e-mail: Setec34@accesosis.es

